

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Publicznej Szkoły Podstawowej w Jełowej

Spis treści

Preambuła	2
Misja i wizja szkoły	9
Model absolwenta	9
Część: Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej	10
Przepisy prawne.....	10
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	11
Część: Budowanie świadomości i przynależności narodowej	21
Przepisy prawne.....	21
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	22
Część: Samobójstwa i zachowania autoagresywne	31
Przepisy prawne	31
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	32
Część: Wychowanie do wartości	40
Przepisy prawne	40
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	41
Część: Społeczność szkolna – bezpieczeństwo w społeczności szkolnej i trudności w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych	49
Społeczność szkolna.....	49
Przepisy prawne	49
Program wychowawczo-profilaktyczny	51
Bezpieczeństwo w społeczności szkolnej.....	51
Część: Cyberprzemoc	64
Przepisy prawne	64
Wychowawczo-Profilaktyczny.....	65
Część: Środki psychoaktywne.....	74
Przepisy prawne	74
Wprowadzenie.....	76
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	77
Działalność wychowawcza	77
Działalność profilaktyczna	92

Preambuła

Okres szkolny to dla młodego człowieka istotny czas, podczas którego kształtuje się jego poczucie tożsamości oraz osobowości. Zmiany zachodzą na drodze zdobywania nowego doświadczenia, uzyskiwania umiejętności i wiedzy. Poza zmianami poznawczymi, intelektualnymi, obserwuje się również szereg zmian natury biologicznej, które pojawiają się wraz z oddziaływaniem hormonów i związanych z tym zmianami emocjonalności człowieka.

Przed dorastającymi uczniami stoją również zadania związane z socjalizacją, czyli nawiązywanie relacji interpersonalnych ze swoim otoczeniem, umiejętności wyznaczania własnych i respektowania granic innych ludzi, zdolności zaspokajania potrzeb akceptacji oraz odkrywania i rozwijania własnych pasji i zainteresowań. Jest to czas, kiedy uczniowie kształtują swój światopogląd, formułują postawy moralne a także określają swój aktualny styl i sposób na życie.

Trudności, z którymi spotyka się młody człowiek w okresie dojrzewania, mogą przyczynić się do pojawiania się zachowań z grupy zachowań ryzykownych. Z powodu wielości zachodzących w tym samym czasie zmian, młody człowiek może czuć się zagubiony czy osamotniony i dlatego będzie szukać wsparcia i akceptacji innych ludzi. Tutaj zadaniem rodziców i nauczycieli dzieci jest wspieranie ich podczas tego okresu. Nie należy dopuścić do sytuacji, w której młody człowiek zostaje zmuszony do szukania aprobaty i zrozumienia w grupach zewnętrznych, których pobudki do działania mogą okazać się dalekie od oczekiwanych. Pozytywne, prawidłowo ukierunkowane wsparcie w procesie dojrzewania, ułatwia zdobywanie optymalnych doświadczeń i wiedzy o świecie w kontrolowanych, najkorzystniejszych warunkach.

Opracowany Program Wychowawczo-Profilaktyczny jest zbiorem działań, które mają za zadanie wspomagać i kształtować prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Ich celem jest zapobieganie pojawieniu się i rozwojowi danego niekorzystnego zjawiska w konkretnej sytuacji i grupie społecznej, jak też promowanie alternatywnych, pozytywnych zjawisk, form spędzania czasu w stosunku do tych, które usiłuje się wyeliminować.

W społeczności szkolnej należy wyróżnić wiele symptomów, które mogą wskazywać na istnienie problemów. Do najpoważniejszych, ale zarazem najłatwiej zauważalnych wskaźników występujących wśród uczniów należą:

- występowanie agresji słownej i fizycznej,

- problemy w nauce, brak motywacji do przyswajania nowej wiedzy, niskie potrzeby i aspiracje edukacyjne,
- opuszczanie godzin lekcyjnych bez usprawiedliwienia, wagary oraz spóźnienia na zajęcia lekcyjne,
- kłopoty w samodyscyplinie i czynnościach samoobsługowych,
- powiększająca się liczba dzieci z deficytami rozwojowymi, trudnościami dydaktycznymi,
- powiększająca się liczba uczniów z problemami rodzinnymi (tj. alkoholizm, zażywanie niedozwolonych substancji, hazard, bezrobocie, bieda) bądź tych, którzy funkcjonują w rodzinach zaburzonych (tj. rodziny niepełne, rodziny rozbite, rodziny wielodzietne, eurosieroctwo, sieroctwo, trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, przemoc w rodzinie)

Zadaniem szkoły jest prowadzenie ciągłej ewaluacji wskazanych zjawisk poprzez gromadzenie i przetrzymywanie dokumentacji badawczej, wywiadów wychowawczych oraz informacji na temat warunków społecznych i materialnych danej rodziny.

Zdajemy sobie również sprawę, że poza już wskazanymi czynnikami indywidualnymi i społecznymi na jakość życia oraz sukces edukacyjny szkoły mają wpływ poszczególne czynniki ryzyka tj.:

- kryzys autorytetów,
- dostępność środków psychoaktywnych,
- moda na spożywanie substancji zabronionych – narkotyki, dopalacze, leki, alkohol, nikotyna, itp.,
- brak wiedzy na temat szkodliwości zażywania substancji zakazanych oraz skutków ich przyjmowania,
- brak właściwych wzorców rodzinnych,
- naciski środowiska rówieśniczego na zachowania społecznie nieakceptowane,
- konflikty rówieśnicze i/lub środowisko, w którym zaburzone jest poczucie bezpieczeństwa,
- brak wsparcia, zainteresowania w rodzinie lub istnienie niewłaściwych wzorców rodzinnych,
- niekontrolowane przyswajanie wzorców czerpanych z mediów tj. telewizja, Internet,
- stres i niepowodzenia edukacyjne,
- brak zdolności do kompensowania stresu,
- brak nawyku aktywnego odpoczynku,
- zbyt duże obciążenie obowiązkami edukacyjnymi – mnogość „obowiązkowych” zajęć fakultatywnych,
- nieprzestrzeganie norm dotyczących higieny pracy i higieny osobistej, itp.

Proponowany przez nas Program Wychowawczo-Profilaktyczny składa się z wielu części, a każda z nich ma na celu zapobieganie pojawianiu się bądź ograniczenie występowania czynników ryzyka. Wychodzimy z założenia, że silna więź emocjonalna ucznia ze szkołą, a także nawiązanie współpracy i trwałej relacji pomiędzy pracownikami szkoły, a opiekunami uczniów, jest w stanie w znacznej mierze przeciwstawić się podobnym zagrożeniom. Wspólne działanie na polu rodzinnym i szkolnym może przynieść zamierzony efekt w momencie, gdy ustalono wspólne cele, a obie strony dialogu traktują się po partnersku.

Celem prowadzonych działań wychowawczo-profilaktycznych jest dostarczenie narzędzi, które wzmocnią poczynania szkoły, a w konsekwencji doprowadzą do osiągnięcia sukcesu na wybranym polu. Z tego powodu przedstawione działania zgodne są ze standardami kompetencji w procesie kształcenia w zakresie zdrowia publicznego, które zostały określone w 1999 roku przez Międzynarodową Organizację Zdrowia (WHO). Zapis informuje, że jednym z celów działalności jest praca ze społecznością i dla społeczności. W przypadku społeczności szkolnej należy do niej zaliczyć wszystkie jednostki, które mają swój wkład w procesie edukacyjnym tj. uczniowie, nauczyciele, wychowawcy, dyrekcja szkoły, pozostali pracownicy szkolni, rodzice, opiekunowie dzieci oraz organizacje lokalne. Wszystkie wymienione jednostki stanowią niezastąpione ogniwo w procesie edukacyjnym i z tego powodu zostały wcielone w działania prewencyjne proponowane szkole.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356) reguluje działania wychowawczo-profilaktyczne jakie powinny zostać spełnione przez każdą placówkę szkolną. Proponowane przez nas rozwiązania odwołują się do opisanej tam podstawy programowej oraz celów wychowawczych.

Istotne wymagania nałożone na szkołę a wynikające z w/w Rozporządzenia:

- Informują, że każdemu uczniowi powinno proponować się zindywidualizowane wspomaganie rozwoju, czyli taki który jest dostosowany do jego potrzeb i możliwości. Niezależnie czego dotyczą trudności, z którymi spotyka się uczeń (np. trudności w nauce, posiadanie niepełnosprawności fizycznej czy intelektualnej w stopniu lekkim) zajęcia powinny zostać dostosowane specjalnie do jego zdolności psychofizycznych oraz tempa uczenia się.

- Innym zakresem odpowiedzialności powierzonym szkole jest prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego, które przygotowują uczniów do wyboru zgodnego z ich możliwościami i aspiracjami kierunku kształcenia i przyszłego zawodu.
- W nowej podstawie programowej edukacja zdrowotna odgrywa znaczącą rolę. Kształtowanie postaw prozdrowotnych uczniów, dbanie o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych osób, budowanie prawidłowych nawyków żywieniowych oraz postaw do aktywności fizycznej powinno stać się częścią profilaktyki.
- Nowa podstawa programowa kładzie duży nacisk na rozwijanie postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Celem placówek szkolnych jest rozbudzanie i/lub wzmacnianie tożsamości narodowej poprzez przybliżanie historii, tradycji lokalnych i narodowych oraz zachęcanie do aktywnego uczestnictwa w codziennym życiu społeczności lokalnej i środowisku szkolnym.

Wszystkie proponowane przez nas działania, poza oczywistą promowaną tam tematyką, mają również na celu ułatwienie uczniom nabywania umiejętności życia w społeczeństwie, dążą do socjalizacji jednostki. W związku z tym ich celem jest usprawnienie komunikacji, współpracy w grupie (również w środowiskach wirtualnych), ale również pozwalają na rozwijanie zdolności indywidualnej oraz zespołowej pracy czy organizacji i zarządzanie zespołami. Dzięki takiej różnorodności zajęć młodzi ludzie poza zdolnościami socjalizacyjnymi rozwijają również swoją kreatywność oraz przedsiębiorczość, co pozwala na wprowadzanie bardziej innowacyjnych rozwiązań w trakcie kształcenia młodych ludzi, które odpowiednie są do poziomu ich aktualnego rozwoju.

Bardziej innowacyjne działania zakładające pracę projektową uczniów, umożliwiają im większą ekspresję ich kreatywności oraz mają wpływ na zwiększenie samodzielności i odpowiedzialności wszystkich uczestników procesu, dzięki czemu będą mogli sami wpływać na kształtowanie procesu uczenia. Kierowanie własnym rozwojem zakłada zarówno pracę indywidualną jak i pracę grupową w zespole klasowym. Dzięki temu uczniowie mają możliwość odkrywania siebie i rozwijania zdolności socjalizacyjnych, w tym zdolność do komunikowania się, skutecznego przekazywania własnych myśli, słuchania, a nie jedynie słyszenia swoich rozmówców, efektywnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych oraz radzenie sobie w sytuacjach trudnych. Metoda pracy projektowej, która może mieć charakter pracy indywidualnej lub zespołowej, pozwala nauczycielom na łączenie kilku zagadnień, a nawet przedmiotów szkolnych w jeden projekt. Dzięki takiemu rozwiązaniu praca uczniów będzie miała bardziej kompleksowy charakter, gdyż wymaga spojrzenia na dane zagadnienie pod wieloma aspektami. Nad pracą projektową ucznia bądź grupy uczniów czuwają z góry przypisani nauczyciele, a sam czas jego działania jest nieograniczony. Oznacza to, że projekt może trwać tydzień, miesiąc, a jeśli istnieje taka potrzeba to nawet cały rok.

Ponadto cele edukacyjne opisane w nowej podstawie programowej zakładają, że w szkole podstawowej będzie kładło się duży nacisk na integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny oraz moralny uczniów. Dzięki odkrywaniu przez dziecko własnych możliwości oraz gromadzenie własnych doświadczeń następuje proces jego wychowania. Młody człowiek podejmując się działania zawsze może liczyć na wsparcie swojego nauczyciela. Nauka będzie prowadzona poprzez wykonywanie prostych czynności, ciągłą praktykę oraz podejmowanie intelektualnych wyzwań. W efekcie takiego wsparcia oraz zaspakajania swoich naturalnych potrzeb rozwojowych dziecko osiąga dojrzałość do podejmowania nauki na następujących po sobie etapach edukacyjnych.

Przedstawione przez nas propozycje tematyczne Programu Wychowawczo-Profilaktycznego zgodne są z wskazanymi celami programowymi oraz wiekiem młodych ludzi.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny obejmuje poniżej wskazane tematy.

- 1. Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej.**
- 2. Budowanie świadomości i przynależności narodowej.**
- 3. Samobójstwa i zachowania autoagresywne.**
- 4. Wychowanie do wartości.**
- 5. Społeczność szkolna – bezpieczeństwo w społeczności szkolnej i trudności w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych.**
- 6. Cyberprzemoc.**
- 7. Środki psychoaktywne.**

Proponowane przez nas działania mają charakter wychowawczy i profilaktyczny. W celu lepszego przybliżenia i rozróżnienia tych działań opisujemy je poniżej:

Działalność wychowawcza – ma na celu kształtowanie osobowości młodego człowieka, jego postaw, zachowań oraz cech niezbędnych w życiu społecznym. Naszym celem jest przygotowanie ucznia do samodzielnego, poprawnego nawiązywania stosunków międzyludzkich, kształtowania długoterminowych relacji z innymi ludźmi, zachowania etycznego, moralnego i akceptowanego przez społeczność, w której żyje. Ważna jest świadomość oraz istnienie głębokich, skłaniających do refleksji wartości młodego człowieka.

Działalność wychowawcza polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganiu ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

1. fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności, pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych;
2. psychicznej – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmacnianiu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności;
3. społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych;
4. aksjologicznej – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.

Działalność profilaktyczna – celem profilaktyki jest podjęcie szybkich i skutecznych działań przywracających zdrowie, ma ona również na celu hamowanie postępu i niwelowanie pojawiających się powikłań już istniejącej choroby. Działania profilaktyczne pozwalają stworzyć odpowiedni wzór zachowań społecznych, które przyczyniają się do obniżenia prawdopodobieństwa pojawienia się danego zjawiska. Naszym zadaniem jest dostarczanie silnych pozytywnych wzorców i przeżyć, wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, rozwijanie posiadanych przez nich zdolności oraz wspieranie ambitnych postaw.

Działania szkoły powinny obejmować trzy poziomy profilaktyki:

1. profilaktyka uniwersalna – pierwszy poziom – skierowana do wszystkich uczniów i nauczycieli. Jej celem jest budowanie zdrowych i trwałych relacji w obrębie szkolnej społeczności, m.in. poprzez szkolenie nauczycieli i innych pracowników w zakresie pedagogiczno-wychowawczym, ustalenie określonych zasad postępowania, niezgodę na przemoc, dbanie o dobre relacje, wzmacnianie odporności uczniów (np. poprzez warsztaty radzenia sobie ze stresem) i podnoszenie ich samooceny czy wyrażne wskazanie osoby, do której można udać się po pomoc;
2. profilaktyka selektywna – drugi poziom – działania skupione są na osobach z grupy zwiększonego ryzyka (np. uczniach z problemami zdrowotnymi, ekonomicznymi, rodzinnymi, z trudnościami w nauce). Zadaniem szkoły i pracowników jest określenie potrzeb i trudności uczniów z grupy ryzyka oraz wsparciu ich w przezwyciężeniu trudności, m.in. poprzez działania włączające ich do grupy rówieśniczej czy pomagające w nauce. Ważnym czynnikiem jest włączenie rodziców / opiekunów uczniów do pracy oraz wspólne rozwiązywanie napotykanym trudności;
3. profilaktyka wskazująca – trzeci poziom – działania skupiają się na osobach z grupy wysokiego ryzyka, tj. po próbie samobójczej. Profilaktyka wskazująca zawiera w swoich działaniach również te wynikające z działań drugiego poziomu. Pracownicy szkoły powinni w bardzo dyskretny i nieustannie obserwować ucznia, zapewnić mu opiekę szkolnego specjalisty oraz współpracować z rodzicami w zakresie zapewnienia mu stałej specjalistycznej opieki.

Misja i wizja szkoły

MISJA SZKOŁY 2017

Każdego dnia wspólnie pracujemy na sukces naszych uczniów i zadowolenie rodziców, a wskaźnikiem tego jest ich satysfakcja i prestiż naszej szkoły w środowisku. Priorytetem w naszej szkole jest wysoka efektywność kształcenia, przygotowanie do dalszej edukacji, zapewnienie warunków wszechstronnego rozwoju.

WIZJA SZKOŁY 2017

Jesteśmy szkołą nowoczesną, bezpieczną i przyjazną. Pracujemy jako zespół, szanując i wspierając się nawzajem. Uczymy kreatywności, z jednoczesnym naciskiem na odpowiedzialność za własne decyzje. Jesteśmy otwarci na świat i zmiany w nim zachodzące, chętni do czerpania z jego dorobku naukowego i kulturowego.

Nasza szkoła jest zakorzeniona w tradycji lokalnej i narodowej. Kształcimy swoich wychowanków w oparciu o szacunek do drugiego człowieka, poszanowanie systemu wartości, dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Każdy uczeń w naszej szkole osiąga sukces na miarę swoich możliwości, uczy się żyć w środowisku i dla środowiska. Kształtujemy w uczniach wrażliwość na dobro, prawdę i piękno. Najwyższym dobrem jest dla nas uczeń.

Model absolwenta

Absolwent Szkoły PSP Jełowa w jest Polakiem umiejącym żyć godnie i poruszać się w otaczającym go świecie oraz:

- 1) jest przygotowany do podjęcia nauki na wyższym szczeblu edukacji;
- 2) czerpie radość z nauki;
- 3) przestrzega ogólnie przyjętych wartości moralnych;
- 4) potrafi samodzielnie podejmować decyzje i ponosić ich konsekwencje;
- 5) potrafi wyrażać i uzasadniać własne zdanie;
- 6) zgodnie współpracuje z innymi;
- 7) jest ciekawy świata i wrażliwy na drugiego człowieka;
- 8) jest życzliwy i tolerancyjny, szanuje godność własną i drugiego człowieka;
- 9) rozumie wartość uczenia się i potrzebę własnego rozwoju;
- 10) dba o zdrowie psychiczne i fizyczne oraz o bezpieczeństwo własne i innych;
- 11) potrafi wykorzystać wiedzę w sytuacjach życiowych.

Część: Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59; 949);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki (Dz.U. 2017 poz. 1569);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz.U. 2017 poz. 1580);
7. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526).

Stan prawny z dnia 1.09.2017 r.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej” ma na celu:

1. Budowanie świadomości samego siebie i realnych aspiracji życiowych:
 - kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
 - rozumienie znaczenia i roli ubioru (odpowiedniego do okazji i miejsca),
 - poszerzanie horyzontów, uświadamianie mnogości ścieżek życiowych,
 - poszerzanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania.
2. Budowanie pewności siebie:
 - uświadamianie zagadnienia pewności siebie,
 - techniki budowania pewności siebie,
 - odkrywanie własnej osobowości,
 - rozwijanie zainteresowań,
 - odnajdywanie swoich mocnych stron.
3. Budowanie zaradności życiowej:
 - organizacja warsztatów,
 - angażowanie uczniów w organizację wydarzeń, imprez etc.
 - organizacja wyjazdów, wycieczek, „zielonych szkół”.

Cele szczegółowe:

- tworzenie pozytywnej i bezpiecznej atmosfery w klasie i szkole,
- uczenie asertywności,
- zaznajamianie uczniów z pojęciem tolerancji,
- uczenie podejmowania właściwych decyzji,
- uczenie sposobów radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, stresowymi,
- wskazywanie pozytywnych wzorców zachowań,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości,
- poznawanie swoich predyspozycji oraz ich rozwijanie.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Zajęcia integracyjne.	- ćwiczenia indywidualne i grupowe, - ćwiczenia integrujące klasy uczniowskie, - ćwiczenia aktywizujące.	Wychowawcy Psycholog Pedagog	Na początku roku i w jego trakcie	Uczniowie
Przykłady: zajęcia integracyjne dla klas pierwszych na początku roku szkolnego (w zależności od zaistniałej potrzeby zajęcia można przeprowadzać również dla uczniów innych poziomów klas np. duża liczba nowych uczniów, bądź rozszala uczniów w szkole, niepokojące dezintegracja uczniów w klasie, brak „zgrania” młodych ludzi) – uczniowie przedstawiają się, szukają podobieństw ze swoimi kolegami i koleżankami ze szkolnych ław, a następnie z resztą klasy, biorą udział w zajęciach budujących umiejętność komunikacji, nawiązywania współpracy, wzajemnego zaufania, wspólnego rozwiązywania problemów i radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. Zajęcia mają na celu zwiększenie otwartości i akceptacji młodych ludzi do samych siebie oraz tolerancji względem odmienności swoich rówieśników; uczenie współodpowiedzialności za swoich kolegów i koleżanki z klasy i ze szkoły, wzmacnianie poczucia solidarności – nauczyciele respektują ustanowione w szkole zasady i konsekwentnie wyciągają konsekwencje w sytuacji, gdy nie są one przestrzegane. Nauczyciele nie pochwalają typowego „donosicielstwa”, jednak nie bagatelizują zgłaszanych sytuacji. Podczas zajęć uczniowie tworzą własne klasowe zasady, według których chcą pracować (reguły muszą zostać zaakceptowane przez każdego ucznia z osobna oraz nauczyciela, można negocjować poszczególne punkty regulaminu) tj. podczas zajęć nie używamy telefonu komórkowego, nie przerywamy innym mówiącym, szanujemy cudzą prywatność, mamy prawo wyjść do toalety kiedy zaistnieje taka konieczność, nie podnosimy głosu, itp. Ważne, aby zasady były tworzone wspólnie przez uczniów nauczycieli oraz dawały tym pierwszym poczucie, że nawiązują oni partnerską, otwartą relację ze swoim nauczycielem; wspólne wyjścia poza teren szkoły – zajęcia mogą łączyć kilka różnych celów np. integrowanie uczniów wraz z rozwijaniem w nich zdolności odczuwania i interpretowania sztuki (wyjście do teatru), czy uczenia poszanowania i zrozumienia natury (wyjście do lasu) oraz historii swojej okolicy (przejście szlakiem pomników postawionych w najbliższej okolicy); „poznaj mnie” – zajęcia podczas, których uczniowie dzielą się własnymi pasjami, zainteresowaniami ze swoimi rówieśnikami. Każdy uczeń przygotowuje, krótkie 5-minutowe wystąpienia na temat swoich pasji (forma prezentacji jest dowolna, np. plakat, prezentacja multimedialna, śpiew, portret, kolaż zdjęć, film). Celem zajęć jest lepsze poznanie siebie nawzajem.				

1. Poznanie siebie oraz skupienie się na odkrywaniu własnych zdolności oraz aspiracji życiowych.	- ćwiczenia indywidualne i grupowe, - zajęcia wychowania fizycznego, - zajęcia warsztatowe, mini wykłady, - dramy, e-lekcje.	Wychowawcy Psycholog Pedagog Nauczyciele	Początek roku szkolnego Cały rok szkolny	Uczniowie
2. Praca nad adekwatnym poczuciem własnej wartości.	Przykłady: • zajęcia których celem jest samopoznanie i budowanie własnej wartości: – podczas wychowania fizycznego nauczyciel prowadzi zajęcia pozwalające uświadomić uczniom posiadane przez nich zdolności fizyczne oraz zaznajamia ich z predyspozycjami ich ciała. Uczniowie rozmawiają na temat możliwości fizycznych człowieka oraz starają się stworzyć dopasowany indywidualnie do swoich potrzeb program ćwiczeń fizycznych (nauczyciel promuje zdrowie swobodne zachowywanie się we własnej skórze oraz akceptowanie własnego ciała). Zajęcia mają na celu zachęcić mniej aktywnych uczniów do podjęcia wysiłku i zaangażowania w wykonywanie ćwiczeń podczas prowadzonych zajęć oraz w czasie wolnym. Jeśli predyspozycje i aspiracje uczniów odbiegają od aktualnych możliwości szkoły, należy wskazać im miejsca lub osoby, pod okiem, których będą mogli rozwijać swoją pasję. Podczas zajęć nauczyciel tłumaczy jakie znaczenie dla rozwoju poznawczego i emocjonalnego ma podejmowanie wysiłku fizycznego; – trening asertywnego zachowania się – uczniowie zapoznają się ze sposobami komunikowania się z innymi ludźmi. Rozumieją dlaczego asertywny styl prowadzenia dialogu jest lepszy niż inne; – uczniowie dowiadują się czym jest konformizm, komunikacja pasywna, komunikacja agresywna oraz uczą się zachowywać w sposób asertywny – warsztat przeprowadzony przez wykwalifikowanego w temacie psychologa lub e-lekcja pt. „Asertywność – sposób na życie”; – „czy rozumiesz co do Ciebie mówię” – lekcja mająca na celu zaznajomienie uczniów z tematem komunikacji niewerbalnej poprzez: prowadzenie pantomim i staranie się określić, jakie emocje wyraża dana osoba, kalambury emocjonalne – uczniowie podzieleni są na zespoły. Zadaniem poszczególnych zespołów jest odszyfrowanie jaką emocję prezentuje każdy kolejno występujący zawodnik. Dozwolona jest gestykulacja i mimika, zajęcia poświęcone odkrywaniu barier komunikacyjnych, zrozumieniu różnicy pomiędzy aktywnym słuchaniem a słyszeniem. • lekcja pt. „zrozum mnie” – zajęcia mające uświadomić uczniom czym jest tolerancja, kiedy należy mówić o zachowaniach nietolerancyjnych oraz dlaczego warto akceptować inność. Podczas zajęć uczniowie zapoznają się z alfabetem języka migowego oraz wybranymi zwrotami oraz podzielą się swoimi obawami związanymi z innością, niepełnosprawnością. Zadaniem nauczyciela jest pokazanie, że nie należy bać się odmienności ale należy czerpać z niej korzyści – lekcja przeprowadzona przez wykwalifikowanego w temacie psychologa lub e-lekcja Akademii Aktywnej			

	Edukacji pt. „Być tolerancyjnym” (lekcja dedykowana uczniom SPP; zawiera niektóre z opisanych wcześniej zagadnień) i/lub „Savoir-vivre w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi” (dedykowana wszystkim uczniom bez względu na wiek); • lekcja pt. „nauka pozytywnego myślenia” – ćwiczenia w formie dramy – przedstawiamy uczniom wiele sytuacji z życia codziennego np.: – zapraszasz swojego kolegę do kina, ale ten odmawia, – twoja koleżanka nie odpisuje Ci na SMSy, – opowiadasz swojemu rodzicowi o dniu spędzonych w szkole. Ten jednak wydaje się nie być zainteresowany tym co mówisz, Prosimy uczniów o zinterpretowanie podanych sytuacji, zastanowienie się dlaczego odbiorcy zachowali się w ten, a nie w inny sposób. Po uzyskaniu od dzieci odpowiedzi należy przedstawić im przykładowe powody, które wpłynęły na to, że odbiorcy zareagowali w określony sposób. Żaden z wymienionych powodów nie jest związany z samym odbiorcą, natomiast ma związek z sytuacją zewnętrzną np. kolega ma za dużo lekcji bądź ma szlaban, więc nie może pójść do kina, dziewczynka nie ma pieniędzy na koncie bądź zostawiła telefon u babci, dlatego nie odpisuje na wiadomości, rodzic jest zmęczony i nie może się skupić na wypowiedzi dziecka, itp. Uświadamiamy młodym ludziom, że zachowania, z którymi często się spotykają nie mają nic wspólnego z dotkniętym młodym człowiekiem. Nauczyciel uczy i zachęca uczniów do patrzenia w ten sposób na podobne sytuacje, nie wszystko bowiem musi być odpowiedzią na ich zachowanie, nie wszystko musi być związane z ich osobą; • uczenie podopiecznych jakie znaczenie w życiu człowieka ma czas, w jaki sposób najefektywniej nim zarządzać oraz na co zwrócić uwagę podczas planowania swojego dnia, tygodnia oraz bardziej oddalonych celów życiowych			
1. Podnoszenie poziomu kompetencji społecznych.	- praca indywidualna i grupowa, - treningi, warsztaty, - dramy.	Psycholog Wychowawcy Nauczyciele Opiekun SKW	Wg planu pracy psychologa szkolnego	Uczniowie
	Przykłady: • psycholog prowadzi szereg zajęć, które pomogą pozytywnie wpłynąć na poziom inteligencji emocjonalnej uczniów np. gry polegający na określeniu co dany gest, mimika, spojrzenie, czy kombinacja tych elementów mogła oznaczać. Uczniowie zapoznają się z terminem empatia oraz rozumieją różnicę pomiędzy empatią, a syntonią, altruizmem, litością czy miłością; • uczniowie zapoznani zostają z teorią Paula Ekmana dotyczącą mikroekspresji – praca w siedmiu zespołach. Każdy z			

	zespołów ma za zadania opisać jeden wylosowany stan emocjonalny oraz przedstawić go w formie graficznej, kolorystycznej, muzycznej itp. (im więcej sposobów ekspozycji danej emocji tym lepiej).			
1. Nauka opanowania stresu bądź wykorzystania sytuacji stresowych na swoją korzyść.	- ćwiczenia indywidualne i grupowe, - zajęcia plastyczne/ techniczne, - e-lekcje, mini wykłady, - ćwiczenia rozluźniające, oddechowe.	Wychowawcy Psycholog, Pedagog Pracownik poradni PP Wszyscy nauczyciele	Cały rok szkolny	Uczniowie
2. Umiejętne rozwiązywanie konfliktów i reagowanie w sytuacjach trudnych.	Przykłady: • uświadomienie młodzieży czym jest stres, wytłumaczenie jego genezy oraz skutków, które ze sobą niesie. Uczniowie dowiadują się w jakich sytuacjach może on działać korzystnie, a kiedy stanowi zagrożenie. Młodzi ludzie poznają techniki pozwalające im zapanować nad złym stresem tj. metody relaksacyjne do stosowania na co dzień w zaciszu domowym – warsztat przeprowadzony przez wykwalifikowanego w temacie psychologa lub e-lekcja pt. „Nie zgrzytaj zębami! Pozbądź się stresu!” • ćwiczenia relaksacyjne – nauczyciele zapoznają uczniów z szeregiem ćwiczeń, które pomogą im opanować aktualnie przeżywany stres oraz pozwolą zapanować nad emocjami na co dzień np. kontrola oddechu, odliczanie wstak co pewną liczbę, kontrola napięcia mięśniowego, skupienie na jednym punkcie, przyjęcie pozycji pomagającej zapanować nad emocjami, trening autogenny Schultza, zajęcia jogi, trening Jacobsona, itp. Nauczyciele omawiają z uczniami aktywności, która ułatwiają neutralizować poczucie stresu. Tłumaczą im, że każdy ma indywidualne potrzeby, dlatego należy mieć świadomość, co jest czynnikiem zapalnym w nas samych. Wśród najczęstszych: dobre jedzenie, słuchanie muzyki, spacer, czytanie książki, gimnastyka, oglądanie telewizji, spotkanie ze znajomymi, majsterkowanie, gotowanie, itp. Kolejna lekcja powinna zostać poświęcona metodą pomagającym unikać stres na co dzień oraz tzn. higienie umysłu; • podczas zajęć plastycznych/ technicznych uczniowie przygotowują własną gniotkę antystresową – może mieć ona wybrany przez nich kształt, kolor czy wielkość. Wykonać ją można z wybranych przez siebie materiałów, które można dowolnie łączyć np. bawełna, kartki, taśma, kartony. Istotne jest, aby młodzi ludzie byli w stanie „przekazać” jej swoje negatywne emocje w chwilach przeżywania złości; • uczniowie ćwiczą zachowanie się w różnych trudnych, konfliktowych sytuacjach – warsztat w formie dramy przeprowadzony przez wykwalifikowanego w temacie pedagoga			
1. Kształtowanie postawy życiowej w społeczeństwie	- ćwiczenia indywidualne i grupowe, - przedstawienia, prezentacje, wystąpienia, itp., - e-lekcje,	Wychowawca Doradca zawodowy Wszyscy nauczyciele	Cały rok szkolny	Uczniowie

lokalnym. 2. Budowanie zaradności życiowej. 3. Nauka samodzielnego podejmowania aktywności/ inicjatywy. 4. Rozwijanie uczniowskich zainteresowań.	- lekcje wychowawcze, - praca projektowa.			
Przykłady: • uczniowie zapoznają się z zasadami dobrego wychowania (praca w zespołach). Każda grupa ma za zadanie dowiedzieć się czym jest „savoir vivre” oraz, jakie przesłanie ze sobą niesie. Młodzi ludzie przygotowują scenki na dany temat oraz tłumaczą dlaczego aktorzy wybrali takie a nie inne zachowanie np. zachowanie przy stole, przedstawianie się osobie nieznamym, przedstawianie swojego kolegi/ koleżanki osobom, które go/jej nie znają, zachowanie wobec osób starszych, itp.; • uczniowie poznają zasady poprawnego ubioru oraz ich wpływ na wywieranie pierwszego wrażenia u drugiego człowieka. Uczniowie przygotowują pokaz mody o ustalonej wcześniej tematyce np. ubrania na egzamin, ubrania do pracy, ubrania na co dzień do szkoły, ubrania podczas uroczystości, itp. Podczas pokazu warto omówić każdy zestaw ubioru i wytłumaczyć odbiorcą dlaczego taki ubiór, kolor i fason został zastosowany w danej stylizacji; • cykl spotkań pt. „spotkanie z praktyką” – nauczyciele pytają, czy uczniowie mają już wybraną ścieżkę życiową – jeśli są to konkretne zawody to warto zweryfikować prawdziwość uczniowskich wyobrażeń z rzeczywistością oraz z wymaganymi na takim stanowisku zdolnościami i predyspozycjami. Warto zaprosić do szkoły przedstawicieli wybranych zawodów, aby uczniowie mieli sposobność spotkać się z nimi, wysłuchać ich opowieści o standardowym dniu w pracy, zaletach i wadach takiego zawodu oraz co należy zrobić, aby w przyszłości samemu zajmować się taką profesją; • prowadzenie działań psychoedukacyjnych, których celem jest możliwość dokonania przez uczniów świadomego wyboru dalszej drogi życiowej: prowadzenie całorocznego doradztwa zawodowego, umożliwiającego odkrycie słabych i mocnych stron uczniów, ich aktualnych predyspozycji zawodowych, aspiracji i możliwości: ○ uświadamianie uczniów odnośnie działań, jakie powinni podejmować, aby zrealizować swoje plany zawodowe, ○ rozwijanie indywidualnych zainteresowań uczniów poprzez umożliwianie im samodzielnego działania, ○ rozwijanie umiejętności rozpoznawania i ujawniania swoich uczuć i emocji, ○ nauczyciele uczą uczniów zarządzać swoim czasem i posiadanymi kompetencjami – lekcje mające na celu naukę planowania prac, organizacji. • zajęcia pt. „Jaki jestem?” – zajęcia skupiające się na zdolnościach i predyspozycjach zawodowych uczniów (szkolny doradca zawodowy może przeprowadzić ankietę, która ułatwi określenie predyspozycji młodych ludzi); • lekcja „Doradztwo zawodowe” – Klasy VII i VIII (materiały własne) interaktywna lekcja uświadamiająca uczniom jak wygląda wejście na rynek pracy. Młodzi ludzie dowiadują się w jaki sposób szukać pracy, jak przygotować niezbędne				

	dokumenty aplikacyjne, na co zwracać uwagę podczas przeglądania ofert pracy oraz przechodzą trening przygotowujący ich do pierwszej rozmowy o pracę; - wzmacnianie w uczniach zdolności zarządzania swoim czasem poprzez zajęcia praktyczne zaznajamiające młodych ludzi z efektywnymi technikami planowania czasu – warsztat przeprowadzony przez wykwalifikowanego w temacie psychologa lub e-lekcja (klasa VIII); szkoła daje uczniom możliwość realizowania ich zainteresowań i pasji poprzez aktywne dzielenie się nimi z innymi – uczniowie (przy wsparciu swoich opiekunów i nauczycieli) organizują warsztaty dla swoich kolegów i koleżanek ze szkoły, z tematyki którą sami wybiorą. Temat ma być związany z ich zainteresowaniem np. jeśli pasją ucznia są piesze wędrówki można przeprowadzić rajd po najbliższej okolicy wraz z odwiedzaniem punktów historycznych czy przyrodniczych; zajęcia uczące uczniów samodzielnego, krytycznego myślenia prowadzone na podstawie wyboru kilku zagadnień aktualnych dla współczesnego świata. Uczniowie, pracując w grupach, przygotowują swoje stanowiska na zadany temat oraz zbierają dowody, które mają bronić ich tezę; pracownicy szkoły zachęcają uczniów do czynnego udziału w proponowanych przez nią zajęciach dodatkowych oraz samodzielnego proponowania takich zajęć. Nauczyciele promują również organizacje oraz instytucje działające na terenie szkoły oraz w jej obrębie oraz aktywności (np. ZHP/ZHR/organizacje sportowe/działające na rzecz ochrony zieleni/zabytków/przyrody, kluby czytelnicze, młodzieżowe), które bezpośrednio wpływają na działalność szkoły (np. praca w samorządzie uczniowskim, praca w radiowęźle, zaangażowanie w gazetkę szkolnej).			
1. Podnoszenie kwalifikacji pracowników szkoły.	- szkolenia, kursy, treningi, warsztaty,	Koordinator WDN	Wrzesień	Nauczyciele i wychowawcy
2. Nawiązywanie i/lub utrzymywanie odpowiednich relacji i zaangażowania rodziców/ opiekunów uczniów.	- książki, materiały szkoleniowe, ulotki,	Dyrektor szkoły	Podczas zebrań z rodzicami	
3. Prowadzenie ewaluacji.	- badania ankietowe.	Zespoły ewaluacyjne Psycholog	Wg. planu pracy szkoły	
Przykłady: szkolenia umiejętności skierowane do nauczycieli: Trening Umiejętności Społecznych – trening TUS, którego pozytywne zakończenie uprawnia posiadaczy do samodzielnego prowadzenia treningów swoim podopiecznym w szkole (odbycie treningu zalecane jest w szczególności w szkołach integracyjnych); Trening Kontroli Złości dla dzieci i młodzieży – szkolenie warsztatowe skierowane do nauczycieli, którzy pracują w trudnych warunkach np. środowisku szkolnym, w którym występują zachowania agresywne i przemoc. Dzięki szkoleniu				

	nauczyciele dowiedzą się, w jaki sposób zapobiegać takim zachowaniom i jak radzić sobie z wybuchami złości u dzieci i młodzieży szkolnej; • nauczyciele pracują nad przełamywaniem barier komunikacyjnych z rodzicami/opiekunami uczniów – badanie ankietowane przeprowadzone przez wykwalifikowanego w temacie psychologa lub badanie pt. „Współpraca z rodzicami”. Kompleksowo przeprowadzone badanie pozwoli określić na jakim poziomie znajduje się nawiązywanie relacji na linii rodzice-nauczyciele, co może być powodem zaniedbań oraz określi działanie, które należy podjąć w celu polepszenia i/lub utrzymania odpowiedniego poziomu zaangażowania i współpracy pomiędzy podmiotami; • pedagogizacja nauczycieli na temat konieczności istnienia adekwatnej samooceny wśród uczniów. Omawiane są skutki za niskiej oraz za wysokiej samooceny oraz proponowane działania w jaki sposób radzić sobie z taką sytuacją; • nauczyciele odpowiedzialni są za tworzenie pozytywnej i bezpiecznej atmosfery w klasie i szkole – badanie ankietowane przeprowadzone przez wykwalifikowanego w temacie psychologa lub e-badanie pt. „Agresja i przemoc” (skierowane do całej społeczności szkolnej). Badanie określi nasilenie sytuacji problemowych na terenie szkoły oraz pomiędzy uczniami, natomiast opracowana Diagnostyka i Działania pozwolą zrozumieć genezę problemu oraz odpowiednio dobrać narzędzia, które pomogą w określeniu działań profilaktycznych przemocy i agresji; • nauczyciele uczestniczą w szkoleniu informacyjnym na temat inteligencji emocjonalnej uczniów w perspektywie ich powodzenia w nauce szkolnej. Zapoznają się z technikami, które wpływają na podniesienie poziomu inteligencji emocjonalnej swoich uczniów (np. proponowanie zabaw/gier podczas, których głównym zadaniem uczestników jest rozpoznanie emocji drugiego człowieka); • szkolenie zewnętrzne nauczycieli na temat komunikacji werbalnej i niewerbalnej.			
1. Pedagogizacja rodziców/opiekunów dzieci.	- spotkania z wychowawcą,	Wychowawca	Cały rok	Rodzice/ opiekunowie
2. Spotkania z wychowawcą oraz utrzymywanie stałej i poprawnej relacji na linii nauczyciele-rodzice/opiekunowie dzieci.	- pogadanki.	Psycholog, Pedagog Dyrektor Specjaliści	szkolny	uczniów
3. Zaangażowanie rodziców w działalność szkolną.	Przykłady: • rodzice/opiekunowie dzieci czuwają nad tym, aby ich pociechy wykazywały właściwą postawę charakteryzującą się wysoką kulturą osobistą oraz sumiennie realizowało obowiązki szkolne; • rodzice/opiekunowie utrzymują regularny kontakt z wychowawcą klasy, wykazują zainteresowanie aktualnym stanem wiedzy swoich pociech oraz w razie zaistnienia potrzeby sami podejmują kontakt z konkretnym nauczycielem, wychowawcą klasy czy dyrektorem;			

- **rodzice/opiekunowie angażują się w działania realizowane przez szkołę** tj. akademie i uroczystości szkolne, konkursy, wydarzenia, imprezy klasowe i szkolne, wyjścia, wyjazdy, itp.;
- **rodzice/opiekunowie uczniów, których pociechy wykazują specyficzne trudności wychowawcze pozostają w stałym kontakcie z pracownikami szkoły** i podejmują się wspólnych działań w celu polepszenia aktualnej postawy dzieci i młodzieży. Zadaniem wychowawców klas jest ułatwienie im tego kontaktu bądź wskazanie alternatywnych form szukania wsparcia;
- **rodzice/opiekunowie, których pociechy wykazują problemy edukacyjne i/lub towarzyskie** (np. problemy socjalizacyjne z koleżankami i kolegami ze szkoły) pozostają w stałym kontakcie z wychowawcą, psychologiem/pedagogiem szkolnym/pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz pracują nad zmianą i poprawą aktualnego stanu;
- **uświadomienie rodzicom/opiekunom dzieci, że dotychczasowe badania naukowe nie wskazują na istnienie bezpośredniej korelacji pomiędzy wysoką samooceną uczniów a ich osiągnięciami szkolnymi** (Baumeister, 2003) a tego typu teorie są na chwilę obecną bardzo dobrze sprzedającym się produktem marketingowym. Dlatego też należy kształtować w młodych ludziach pozytywny, ale adekwatny poziom samooceny oraz zachęcać ich do „brania” życia w swoje ręce i realizowania swoich planów, jak również do formowania w ich zachowania samokontroli, która wpływa na kształtowanie sumienności i wytrwałości w działaniach;
- **specjalista/wykwalfikowany w temacie samooceny pedagog rozmawia z rodzicami** na temat zagrożeń wynikających z posiadania przez dziecko niskiej samooceny. Warto wskazać zachowania dorosłych, które mogą wpływać na obniżanie samooceny młodych ludzi np. wysokie wymagania i aspiracje rodziców, ograniczone zaufanie do dziecka, czy mała ilość czasu poświęcana na wspólną aktywność;
- **zajęcia edukacyjne** pt. jak dużo wiemy o sobie. Konkurs, w którym biorą udział uczniowie ze swoimi opiekunami/członkami rodziny. Wychowawcy zadają im poszczególne pytania, na które obie strony powinny udzielić odpowiedzi np. pytamy ucznia: „jaki jest ulubiony kolor twojego taty?”, „jaka jest ulubiona potrawa twojej mamy?”. Przed udzieleniem odpowiedzi rodzic zapisuje odpowiedź na kartce, kiedy skończy dziecko udziela odpowiedzi. Zasady są analogiczne w drugą stronę. Przed przystąpieniem do konkursu warto przekazać opiekunom listę zagadnień, które mogą zostać poruszone np. posiłki, muzyka, sport, wszystko w aspekcie tego co dotyczy danej osoby. Celem zajęć jest stworzenie bliskości członków rodziny i lepsze poznanie się podczas przygotowywania do konkursu;
- **przeprowadzenie spotkania z opiekunami uczniów na temat ustalania zasad panujących w domu**, przestrzegania ich przez wszystkich domowników oraz konsekwentnego reagowania w sytuacjach, gdy dana reguła nie zostanie dotrzymana. Spotkanie prowadzone jest przez wykwalifikowanego w temacie psychologa/pedagoga, który opowiada o

	konsekwencjach istnienia w domu podwójnych standardów – jednych wymagań względem dzieci i młodzieży, innych odmiennych w stosunku do dorosłych. Celem spotkania jest uświadomienie dorosłym, że najwięcej pozytywnych skutków wychowawczych przynoszą pozytywne wzorce zachowań samych rodziców oraz okazywanie wzajemnego szacunku, troski i zainteresowania. Rodzice dowiadują się w jaki sposób pracować nad polepszeniem dialogu pomiędzy nimi a ich pociechami oraz wiedzą gdzie szukać pomocy, gdy sytuacja jest bardziej wymagająca (np. terapia rodzinna – oczywiście przy proponowaniu tego typu aktywności w pierwszej kolejności konieczne jest odczarowanie niepochlebnej roli psychologa w tym procesie. Dobrze jest przedstawić go jako osobę postronną, który patrzy obiektywnie na procesy, które zachodzą w domu dziecka).			
1. Nawiązanie współpracy z organizacjami, instytucjami, osobami fizycznymi nie związanymi bezpośrednio ze szkołą.	- spotkania za specjalistami danej tematyki, - szkolenie.	Pedagog Psycholog	Wrzesień Cały rok szkolny	Dyrekcja szkoły
	Przykłady: • nawiązanie współpracy w zakresie realizacji omawianych działań profilaktycznych z: – Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, – z ośrodkami kulturalnymi w swojej miejscowości, – rodzicami/ opiekunami prawnymi uczniów, – instytucjami i organizacjami edukacyjnymi, – osobami fizycznymi, – służbami porządku publicznego. • wykorzystanie wyników badań w ewaluacji pracy szkoły; • dyrekcja szkoły uczestniczy w prowadzonym zewnątrztreningu interpersonalnym.			

Część: Budowanie świadomości i przynależności narodowej

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym
w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r., o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 r. poz. 356);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz.U. 2014 r. poz. 263);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz.U. 1992 r. nr 36 poz. 155 z późn. zm);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wspomagania nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących (Dz.U. 2017 r. poz. 1042);
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 r. poz. 1214);
9. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2016 r. poz. 1817, 1948, z 2017 r. poz. 60, 573).

Stan prawny z dnia 1.09.2017 r.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Budowanie świadomości i przynależności narodowej” ma na celu:

- kształtowanie świadomości obywatelskiej,
- kształtowanie patriotyzmu lokalnego,
- rozwijanie postaw prospołecznych oraz dbanie o wspólne dobro,
- pielęgnowanie postaw patriotycznych,
- zachęcanie do aktywnego udziału w życiu rodzinnym, społeczności szkolnej, lokalnej i państwowej,
- dbałość o używanie poprawnej polszczyzny,
- wykazywanie szacunku do symboli narodowych i lokalnych tj. hymn kraju, godło, flaga oraz dbanie o krzewienie innych symboli, wartości i tradycji narodowych,
- pielęgnowanie tradycji narodowych,
- uczenie wykazywania właściwej postawy podczas obchodów państwowych i szkolnych,
- poszerzanie wiedzy o historii miasta, regionu, jego kulturze i sztuce itp.

Pamiętajmy, że nikt nie rodzi się patriotą. Przekazywanie treści patriotycznych jest zadaniem i obowiązkiem stawianym przed każdym nauczycielem, bez względu na jego prywatne przekonania polityczne czy wiarę.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Diagnoza preferowanych przez uczniów wartości.	- badanie ewaluacyjne, - omówienie otrzymanych wyników, - opracowanie działań profilaktycznych i wychowawczych, - przeprowadzenie ponownej ewaluacji.	Zespół ewaluacyjny Rada Pedagogiczna Rada Rodziców	W I półroczu roku szkolnego Wg. harmonogramu RP	Cała społeczność szkolna
Przykłady: przeprowadzenie badań ankietowych diagnozujących posiadane wartości i postawy patriotyczne u członków społeczności szkolnej – uczniowie, nauczyciele, wychowawcy, rodzice/ opiekunowie uczniów. Ministerstwo Edukacji Narodowej ustanowiło „wychowanie do wartości” jako jeden z trzech priorytetów na rok szkolny 2016/2017. Badanie przegotowane i przeprowadzone, natomiast uzyskane wyniki zinterpretowane oraz dobrane do niego odpowiednie metody zaradcze, przez psychologa / pedagoga szkolnego. Alternatywną formą diagnozy jest skorzystanie z kompleksowego badania zjawiska, interpretacji wyników oraz dobrania stosownych działań wychowawczo-profilaktycznych za pośrednictwem narzędzia opracowanego przez Akademię Aktywnej Edukacji pt. „Wychowanie do wartości”. Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu wspieranie postawy patriotycznej u dzieci i młodzieży szkolnej, podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zmianę aktualnego, niekorzystnego stanu wyznawanych wartości, itp. i/lub j.w.; - przeprowadzenie ponownej ewaluacji po około roku czasu od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych.				
1. Kształtowanie osobowości ucznia.	- godziny wychowawcze, - e-lekcje, - „spotkania w kulturą” - wyjazdy do teatru, kina filharmonii, biblioteki	Wychowawcy Nauczyciel plastyki, muzyki Nauczyciel języka polskiego Nauczyciel WDŻ / religii	Cały rok szkolny	Uczniowie
Przykłady: przygotowanie do rozpoznawania wartości moralnych: - uczenie uczniów wrażliwości dzięki prowadzeniu zajęć mających związek z kulturą i sztuką. Organizowanie wyjazdów na wydarzenia kulturalne tj. wyjścia do teatru, muzeum, filharmonii, pokazy sztuki itp.,				

	– analiza inscenizacji na podstawie obejrzonej sztuki w teatrze bądź jej ekranizacji, – spotkania z aktorami po zakończeniu sztuki teatralnej. • uwrażliwianie uczniów na poczucie piękna i estetyki – prowadzenie zajęć plastycznych, technicznych, polonistycznych na świeżym powietrzu. Zajęcia plastyczne: próba odtworzenia otaczającego uczniów krajobrazu, nakłanianie uczniów do własnej twórczości, uwalniania swojej ekspresji; • podczas godziny wychowawczej nauczyciele prowadzą ćwiczenia aktywizujące kształtujące postawy koleżeńskie, omawiają między innymi postawy tj. stereotypy, uprzedzenia i dyskryminacja, pt. „Myślę samodzielnie, czyli koniec ze stereotypami”			
1. Uświadamianie istoty przynależności do narodu.	- debata, - godzina wychowawcza, - gazetki tematyczne, - plakaty, postery. - konkurs polonistyczny, - udział w konkursach - udział w akademiach, apelach	Wychowawcy, n-l historii n-l języka polskiego, organizatorzy uroczystości	Wg planu pracy szkoły	Uczniowie,
Przykłady: • „ja wśród innych” – zajęcia mające na celu uświadomienie swojej przynależności narodowej. Podczas zajęć uczniowie dyskutują nad tym co cenią w swoim narodzie i Polakach. Młodzi ludzie wskazują pozytywne cechy, które wyróżniają nas na tle innych narodów i powodują, że powinniśmy czuć się dumni z faktu bycia Polakami; • „Polska biało-czerwona” – zajęcia poświęcone symbolom narodowym, ich historii, znaczeniu oraz szacunku do nich; • „poprawna polszczyzna” – podczas spotkania przeprowadzona zostanie debata na temat stosowania poprawnej polszczyzny oraz używania zapożyczeń z innych języków obcych, praktykowanie słowotwórstwa lub nowych, niepoprawnych konstrukcji gramatycznych. Dzielimy uczniów na dwie grupy. Jedna z grup ma za zadanie bronienie języka polskiego i poprawnej polszczyzny, druga przyzwala i zachęca na modyfikacji języka ojczystego; • „patriotyzm i jego znaczenia w dniu dzisiejszym” – uczniowie przygotowują plakaty uzasadniające, że patriotyzm ma znaczenie w dzisiejszych czasach. Zadaniem uczniów jest udowodnienie, że jest on niejako siłą spajającą naród; • poznawanie podstaw wartości obywatelskich – każdy z uczniów przygotowuje opis wybranej przez siebie tradycji, wartości narodowej, w wybranej przez siebie formie (prezentacja PowerPoint, plakat, pokaz zdjęć, inscenizacja)				

	dźwiękowa, itp.). Wśród wskazywanych cech można uwzględnić: wolność, szacunek, pracowitość, dobre obyczaje, demokracja, przestrzeganie praw człowieka, suwerenność, piękno, prawdomówność, pokój, odpowiedzialność, otwartość, szanowanie czyichś poglądów; • podczas godziny wychowawczej prowadzenie debat na tematy: ○ kim jest współczesny patriota i jak zmienił się obraz postrzegania patriotyzmu na przestrzeni lat?, ○ polskie symbole narodowe – aktualne czy przestarzałe, jak powinno się do nich odnosić, ○ Polska naszą Ojczyzną – za co cenimy nasz kraj i Polaków, ○ miejsce Polski w Europie i Unii Europejskiej.			
1. Budowanie więzi kulturowo-etnicznej. 2. Promowanie społeczności lokalnej.	- wykłady, warsztaty, - tworzenie filmików, - sesja plakatowa, - publikacje.	Organizatorzy uroczystości n-l historii, wychowawcy nauczyciel muzyki	Wg planu pracy szkoły	Uczniowie
Przykłady: • uczniowie nagrywają historie starszych mieszkańców wsi/ gminy/miasta i przygotowują z nich filmiki o wsi/gminie/mieście, danym regionie czy dzielnicy. Zajęcia mają na celu poznanie lokalnej społeczności oraz ujawnienie lokalnej narracji i podstaw tożsamości. Dzięki ich opowieściom młodzi ludzie dowiedzą się, kto dawniej zamieszkiwał ten teren Polski i co doprowadziło do obecnego stanu rzeczy; • obchodzenie w szkole uroczystości tj.: – Inauguracja roku szkolnego, – Ślubowanie i Pasowanie na uczniów klasy pierwszej, – Dzień Edukacji Narodowej, – Dzień Odzyskania Niepodległości, – Święta Konstytucji 3 Maja, – Uroczyste zakończenie roku szkolnego – Międzynarodowy Dzień Tabliczki Mnożenia – Sprzątanie świata, – Dzień Języków Obcych – Dzień Języka Polskiego				

- Dzień Ziemi,
- Dzień Misia,
- Dzień Kobiet,
- Dzień Chłopca,
- Andrzejkę,
- Kiermasz bożonarodzeniowy
- Spotkanie wigilijne,
- Apel wigilijny,
- Jasełka,
- Dzień Babci i Dziadka,
- Bale Karnawałowy / Walentynkowy,
- Powitanie wiosny,
- Dzień Mamy i Taty,
- Kiermasz wielkanocny
- Święto biblioteki,
- Festyn rodzinny,
- Dyskoteki szkolne,
- inne uroczystości upamiętniające ludzi będących wzorami do naśladowania

Obchodzenie uroczystości pozwoli uczniom poznać genezę powstania święta, historię wydarzeń i/lub zapoznać się z osobami, które stanowią wzór do naśladowania.

- „**tydzień z historią**” – **uczniowie** pracując w grupach przygotowują plakaty na temat dawnych obrzędów i zwyczajów ludowych tj. Święto Marzanny, Zielone Świątki, Śmigus-dyngus, Kolęda, Pastorałka, Noc Kupały, Dożynki, Pisanki, Katarzynki, Dziady, Zaduszki, itp.
- **zachęcanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w konkursach lokalnych, wojewódzkich i krajowych z tematów związanych z poprawną polszczyzną oraz historią naszego kraju, konkursach krasomówczych i recytatorskich;**
- **emisja polskich filmów historycznych np.:**

	○ „Popiełuszko. Wolność jest w nas” w reżyserii Rafała Wieczyńskiego, 2007 rok, ○ „Akcja pod Arsenalem” w reżyserii Jana Łomnickiego z 1977, ○ „Virtuti” w reżyserii Jacka Butrymowicza z 1989, uczniowie dokonują analizy odnosząc się do ówczesnych stosunków politycznych, obyczajowych i ekonomicznych. ○ „Tajemnica Westerplatte” w reżyserii Pawła Chochlewy z 2013, uczniowie dokonują analizy konfliktu postaw pomiędzy majorem Sucharskim a jego podwładnym kapitanem Dąbrowskim. • podczas zajęć muzycznych uczniowie zapoznają się z pieśniami patriotycznymi, które później prezentowane są podczas akademii; • konkurs związany z wiedzą na temat tradycji ludowych / tradycji Polskich; • zapoznajanie uczniów z literaturą odpowiednią dla ich stopnia rozwoju emocjonalnego i intelektualnego. Nauczanie świadomego i refleksyjnego odbioru czytanego tekstu oraz podejścia do niego w krytyczny sposób. Młodzi ludzie poznają specyfikę poszczególnych okresów i nurtów literackich, zauważają zmieniające się dominujące wartości człowieka na przestrzeni wieków – nauczyciele organizują pogadanki mające na celu uaktywnić w uczniach logiczne myślenie oraz nauczyć prowadzenia dyskusji na temat literatury; • poznanie charakteru i znaczenia działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK), przy współpracy z pracownikiem PTTK. Nauczyciele zachęcają uczniów do założenia książeczek PTTK oraz czynnego podróżowania po polskich szlakach turystycznych; • uczniowie zapoznają się z historią swojej rodziny: ○ wywiady z dalszymi członkami rodziny, ○ przygotowanie drzewa genealogicznego. • wyjazdy klasowe do kina, teatru, filharmonii; • rozwijanie wiedzy oraz kształtowanie postawy otwartości wobec innych kultur – uczniowie przygotowują prezentacje na temat przedstawionej przez siebie kultury. Forma pracy nie jest istotna, ważna jest inwencja uczniów i ciekawe spojrzenie na temat.			
1. Poznajanie historii lokalnej społeczności.	- sporządzenie mapy topograficznej, - wycieczki po muzeach, - wycieczki do miejsc związanych z legendami lokalnymi lub miejskimi, - spotkania z mieszkańcami DPS (wywiady,	Wychowawcy Koordynatorzy projektów Nauczyciel historii Nauczyciel historii i kultury własnej Nauczyciel geografii	Cały rok szkolny Wg planu pracy szkoły	Uczniowie

	wspólna aktywność, itp.).			
	Przykłady: • promowanie przez nauczycieli aktywnego uczestnictwa uczniów w życiu szkoły oraz społeczności lokalnej, przygotowujących do życia w niej. Pod koniec roku szkolnego, podczas specjalnego apelu, nagrodzone zostają osoby, które włożyły największy wkład w pracę na rzecz społeczności lokalnej; • angażowanie młodych ludzi w pracę samorządu szkolnego i/lub inne formy aktywności działających na terenie szkoły tj. gazetka szkolna, kółko polonistyczne, kółko matematyczne, radiowęzeł, harcerstwo i inne; • zajęcia organizowane w lokalnym domu pomocy społecznej (DDP w Biadaczu): ○ uczniowie (pracujący w parach) mają za zadanie przeprowadzić wywiad z wybranym mieszkańcem DPS. Zadanie ma na celu zaznajomienie się z historią życia danej osoby, odkrycie jak dana miejscowość wyglądała wcześniej, jakie były codzienne aktywności mieszkańców, kim była osoba, z którą przeprowadzają wywiad, itp. Ważne, aby przedstawiona historia została ukazana w pozytywnym świetle, ○ uczniowie mają możliwość odbycia wolontariatu w lokalnym DPS. Ich zadaniem będzie umiłanie czasu mieszkańców np. z okazji świąt można zorganizować przedstawienie dla mieszkańców bądź włączyć ich pracę nad kartkami świątecznymi, które później będą sprzedawane a zebrana kwota przeznaczona na wybrany dom dziecka bądź inny cel wskazany przez uczestników. • zapoznavanie uczniów z dorobkiem kulturowym regionu i jego wpływem na kraj – uczniowie organizują zajęcia historyczne, polonistyczne pt. „szlakiem sławnej osoby”, która kiedyś mieszkała w ich miejscowości, czy istotnych dziejów historii, które odgrywały się na tej ziemi. Zajęcia polegają na odwiedzaniu miejsc, które związane są z historią oraz opowiadanie o nich swoim rówieśnikom; • uczniowie odwiedzają miejsca związane z lokalnymi mitami oraz zapoznają się z miejscowymi legendami; • uczniowie zapoznają się z legendami miejskimi i starają się dociec kiedy i w jaki sposób one powstały; • projekt „na szlaku muzeów” – młodzież odwiedza muzea związane z ich planem zajęć. Prowadzenie zajęć w sposób aktywny ułatwi im zdobywanie oraz zapamiętanie zdobytej wcześniej wiedzy; • uczniowie przygotowują mapę topograficzną swojego miasta bądź wybranej dzielnicy i zaznaczają na niej zabytki historyczne w środowisku miejskim i naturalnym. Do pracy dołączają materiał ilustracyjny oraz informacyjny o obiekcie; • angażowanie uczniów w prace samorządowe; • praca w grupach roboczych działających na terenie szkoły tj. gazetka szkolna, kółko polonistyczne, kółko matematyczne,			

	radiowęzeł, harcerstwo i inne.			
1. Nawiązanie stałej współpracy z rodzicami / opiekunami uczniów.	- szkolenia, - broszury informacyjne, - spotkania z rodzicami / opiekunami uczniów, - nawiązanie współpracy z instytucjami, organizacjami zewnętrznymi.	Dyrektor Koordynator WDN Psycholog Pedagog Nauczyciele specjaliści	Na spotkaniach z rodzicami wg planu WDN wg planu pracy szkoły wg planu pracy ŁOK	Nauczyciele i wychowawcy
Przykłady: • nawiązanie ścisłej współpracy z Łubniańskim Ośrodkiem Kultury; • szkolenia zewnętrzne dla nauczycieli na temat stosowania podczas swoich zajęć technik aktywizujących pracę uczniów; • informowanie opiekunów o najlepszych sposobach przekazywania uczniom wiedzy na temat swojej kultury, historii oraz metodach na pielęgnowanie wyznawanych przez nich wartości; • uświadomienie opiekunom jak wielkie znaczenie w życiu dzieci i młodzieży ma posiadanie oraz przestrzeganie ustalonych wspólnie reguł postępowania oraz panujących w danej społeczności wartości i norm zachowania. Konieczne jest również uzmysłowienie słuchaczom istotności konsekwentnego reagowania w sytuacji nieprzestrzegania przez młodych ludzi zasad; • podczas spotkania z rodzicami, osoba przygotowana w temacie (psycholog, pedagog) prezentuje wychowawcom konsekwencje wynikające z nieprzestrzegania samodzielnie ustalonych zasad przez ich twórców – najczęściej rodziców / nauczycieli. Konieczne jest uświadomienie opiekunom, że wyznaczone zasady powinny obowiązywać każdą ze stron, należy być w tym konsekwentnym. Opiekunowie dzieci i młodzieży powinni stanowić dla nich autorytet, wzór w postępowania.				
1. Angażowanie rodziców / opiekunów dzieci i młodzieży szkolnej w pracę na rzecz szkoły.	- kontakt z nauczycielami, wychowawcami klas, - spotkania z psychologiem / pedagogiem szkolnym.	Wychowawcy Pedagog Psycholog	Cały rok szkolny	Rodzice/ opiekunowie uczniów
2. Pedagogizacja dorosłych na temat konieczności kształtowania prawidłowych postaw w	Przykłady: Opiekunowie dzieci włączają się do twórczych, innowacyjnych i aktywizujących działań, mających na celu rozwój postaw patriotycznych związanych z tożsamością kultury narodowej oraz rozbudzaniem poczucia dumy i szacunku do swojego kraju pochodzenia, jego dorobku kulturowego oraz historii. • zachęcenie rodziców / opiekunów uczniów do czynnego udziału w życiu szkoły, uczestnictwie w uroczystościach			

młodych ludziach.	patriotycznych i szkolnych oraz wyjściach kulturalnych – nauczyciele informują dorosłych o planowanych wydarzeniach podczas spotkania z rodzicami, za pośrednictwem strony internetowej szkoły, wysyłając im maila z informacją bądź za pośrednictwem kontaktu telefonicznego / bezpośredniego. Na początku roku szkolnego i semestru wychowawcy podsumowują pracę w poprzednim okresie oraz zapoznają dorosłych z planowanymi aktywnościami dodatkowymi dla uczniów. Nauczyciele / wychowawcy zachęcają dorosłych do dzielenia się z nimi własnymi pomysłami na urozmaicenie zajęć fakultatywnych bądź obowiązkowych dla uczniów oraz umożliwiają im czynne angażowanie się w pracę szkoły (np. podczas wyjść poza teren placówki dorośli pełnią funkcję opiekunów dzieci); • psycholog / pedagog / specjalista w temacie prowadzi z rodzicami / opiekunami uczniów dyskusje na temat prawidłowych relacji i postaw krzewionych w rodzinie dziecka oraz udziału w uroczystościach patriotycznych, które wpływają na formowanie prawidłowej świadomości przynależności narodowej; • szkoła zachęca dorosłych do udziału w organizowanych przez szkołę uroczystościach / akademiach szkolnych (o charakterze patriotycznym czy świątecznym); • pedagog szkolny edukuje dorosłych dlaczego ważne jest, aby cała rodzina uczestniczyła w wydarzeniach krajowych i patriotycznych oraz pielęgnowała tradycje i dobre obyczaje podczas świąt (np. rozwijanie wiedzy historycznej i kulturowej uczniów, wzmacnianie więzi rodzinnej oraz budowanie przynależności narodowej i lokalnej młodych ludzi).
-------------------	---

Część: Samobójstwa i zachowania autoagresywne

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2017 r. poz. 149, 60);
5. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2015 r. poz. 1916);
6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 r. poz. 487);
8. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 r. nr 6 poz. 69);
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390);
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011 r. nr 209 poz. 1245);
12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+” (Dz.U. 2015 r. poz. 972

Stan prawny z dnia 1.09.2017 r.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Samobójstwa i zachowania autoagresywne” ma na celu ochronę zdrowia i życia młodych ludzi. Prezentowane w nim działania wpływają na wzrost poziomu świadomości całej społeczności szkolnej tj. uczniów, rodziców, opiekunów, wychowawców, nauczycieli oraz dyrekcji szkoły. W celu osiągnięcia zamierzonego efektu konieczne jest jednak nawiązanie współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami istniejącymi w szkole.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Natychmiastowe reagowanie w sytuacjach kryzysowych tj. samobójstwo albo próba samobójcza.	- indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem – pomoc psychologiczna, - zbieranie informacji o stanie zdrowia psychicznego uczniów i nauczycieli, pogadanki.	Wychowawcy Psycholog /Pedagog Dyrektor szkoły Wszyscy nauczyciele	Na początku roku szkolnego Na bieżąco	Wszyscy członkowie społeczności szkolnej
2. Opracowanie procedur na wypadek samobójstwa i próby samobójczej.	Przykłady: pomoc psychologiczna – jeśli na terenie szkoły i/lub poza nią pojawi się przypadek samobójstwa / próby samobójczej (obojętnie czy zjawisko dotyczy ucznia, pracownika szkoły czy innej osoby, która jest znana społeczności szkolnej), niezwłocznie zostanie zapewniona indywidualna pomoc psychologiczna dla wszystkich osób, które tego potrzebują. Dodatkowo prowadzone będą pogadanki grupowe z psychologiem, które pozwolą zbadać nastroje członków społeczności szkolnej oraz ułatwią pozbycie się trudnych emocji, napięć. W razie pojawienia się osoby, której stan emocjonalny jest niepokojący, należy wskazać jej listę miejsc (ośrodków, poradni, psychologów i psychiatrów), którzy zapewnią jej dodatkową opiekę psychologiczną w formie terapii; opracowanie przez szkołę procedur na wypadek usiłowania i dokonania samobójstwa na terenie szkoły / poza nią lub przez osoby, które mają bezpośrednią styczność ze szkołą – tj. w jaki sposób informować rodziców, uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły o zdarzeniu; rodzice/ opiekunowie uczniów przekazują informacje dotyczące stanu zdrowia, zażywanych leków, stosowanej diety oraz poziomu psychofizycznego dziecka; przekazanie rodzicom, nauczycielom i uczniom informacji na temat stresu psychologicznego, reakcji stresowej oraz sposobów doraźnego radzenia sobie z takim stanem.			
3. Praca nad modyfikacją zachowań niewłaściwych uczniów.				
4. Nabywanie przez uczniów nowych umiejętności społecznych.				
5. Wyposażenie uczniów, rodziców i nauczycieli w wiedzę z zakresu właściwego zarządzania stresem.				

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Praca nad modyfikacją zachowań niewłaściwych uczniów. 2. Nabywanie przez uczniów nowych umiejętności społecznych. 3. Wyposażenie uczniów, rodziców i nauczycieli w wiedzę z zakresu właściwego zarządzania stresem.	- trening umiejętności, warsztaty zmiany zachowań, - badania ewaluacyjne, - współpraca z rodzicami/ opiekunami uczniów, - e-lekcja, - dramy.	Wychowawcy Pedagog Psycholog Zespoły ewaluacyjne Dyrektor Wszyscy nauczyciele	Wg harmonogramu ewaluacji W ciągu roku szkolnego	Uczniowie przy wsparciu rodziców, opiekunów
Przykłady: - o dążenie do likwidacji niewłaściwych zachowań uczniów np.: • trening bezpośredniej komunikacji pomiędzy uczniami, • uczenie asertywnego sposobu komunikowania się z rówieśnikami – e-lekcja pt. „Asertywność – sposób na życie”, • rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów – e-lekcja pt. „Umiem rozwiązać konflikt” • radzenia sobie w sytuacjach trudnych, • zwracanie uwagi rodzinie bądź prawnym opiekunom na pojawiający się problem, • zapewnienie pomocy psychologicznej uczniom odtrąconym przez rówieśników oraz tym, którzy „podburzają” kolegów i koleżanki do takiego zachowania, • pomoc w określeniu mocnych stron ucznia oraz praca nad wzmocnieniem jego wiary we własne zdolności. Aby zrealizować powyższe założenia konieczne jest: • zwracanie uwagi rodzinie / prawnym opiekunom na pojawiający się problem oraz zmiany postawy uczniów z klasy – przeprowadzenie rozmowy na temat ucznia (bez jego udziału); • przeprowadzenie badania dotyczącego posiadanych przez młodych ludzi wartości – kompleksowe- badanie pt. „Wychowanie do wartości” (badanie dotyczy całej społeczności szkolnej – uczniowie, rodzice/ opiekunowie, nauczyciele, dyrekcja); • odgrywanie improwizowanych scenek w celu wskazania postaw właściwych i tych nieakceptowalnych wzbudzających jedynie poczucie zagrożenia i odrzucenia. Podczas odgrywania scenek uczniowie wczuwają się w rolę ucznia odrzuconego;				

	• ukierunkowanie aktywności ucznia przejawiającego agresję (powierzenie mu różnych dodatkowych prac, zadań wymagających dużego zaangażowania i wysiłku, ale nie tak, żeby odczuwał to jako karę, ale wyróżnienie, że to jemu właśnie poleciłam coś wykonać, że mogę na min polegać, bo na to zasługuje); • praca nad wzmocnieniem odporności uczniów poprzez uczenie ich poszczególnych umiejętności społecznych i psychologicznych np. radzenie sobie z emocjami i stresem, wzmacnianie umiejętności szukania i prośenia o pomoc oraz rozwiązywania problemów; • rozwijanie umiejętności redukowania stresu doraźnego i długofalowego; • zajęcia w klasach pierwszych na temat radzenia sobie w sytuacjach stresujących, wykorzystywania sytuacji stresowych na własną korzyść oraz nauka technik relaksacyjnych – zajęcia prowadzone w formie treningu przez wykwalifikowanego w temacie nauczyciela / specjalistę bądź za pośrednictwem e-lekcji pt. „Nie zgrzytaj zębami! Pozbądź się stresu!”.			
1. Uświadamianie uczniów czym jest samobójstwo oraz zachowania autoagresywne. 2. Badania ankietowe. 3. Informowanie uczniów czym jest depresja, jak rozpoznać stan depresyjny oraz jak poradzić sobie będąc w takiej sytuacji bądź jak pomóc osobie, która pozostaje w depresji. 4. Promowanie zachowań właściwym. Nauczanie nowych, przydatnych rozwojowo umiejętności. 5. Wzmacnianie uczniowskiej więzi ze szkołą.	- godziny wychowawcze, - prace projektowe, - spotkania ze specjalistami, - filmy edukacyjne, - pogadanki, - studium przypadku, - zajęcia fizyczne, - spotkania ze specjalistami.	Wychowawcy Pedagog Psycholog Zespoły ewaluacyjne Dyrektor Wszyscy nauczyciele	Cały rok szkolny Wg. harmonogramu ewaluacji	Uczniowie
Przykłady: Tematy godzin wychowawczych: • zajęcia uświadamiające uczniów czym jest samobójstwo, w jaki sposób zapobiegać takim sytuacjom, co może do nich doprowadzić, jakie są symptomy świadczące o tym, że inny człowiek rozmyśla o samobójstwie, gdzie szukać pomocy, itp.; • informowanie uczniów dlaczego zachowania autoagresywne nie są efektywnym sposobem na pozbycie się swoich problemów i zmartwień. Uczniowie zapoznani zostają z alternatywnymi sposobami radzenia sobie z sytuacjami trudnymi np. poprzez poznanie technik relaksacyjnych.				

	Inne inicjatywy: • miesiąc w szkole pod hasłem „szanuję życie” – uczniowie przygotowują plakaty, filmowe i pisemne materiały informacyjne na temat samobójstw; • spotkanie z pracownikiem ośrodka zajmującego się przeciwdziałaniem sytuacjom kryzysowym, poradni psychologicznej lub jakiegokolwiek innego miejsca, gdzie mogą otrzymać pomoc; • pogadanka na temat specyfiki telefonów zaufania i osób tam pracujących – uczniowie dowiadują się w jaki sposób mogą skorzystać z anonimowej i darmowej pomocy oraz na co mogą liczyć dzwoniąc tam; • prowadzenie stałej diagnostyki sytuacji problemowej w szkole tj. profilaktyka antynarkotykowa, profilaktyka przeciw przemocy wśród młodzieży szkolnej, cyberprzemoc, itp. – badania zaprojektowane przez pedagoga szkolnego lub za pośrednictwem kompleksowego badania pt. „Środki odurzające”, „Cyberprzemoc”, „Agresja i przemoc”, itp.; • anonimowa skrzynka listowa dla uczniów – uczniowie mogą zgłaszać swoje prośby oraz informować o zaistniałych problemach w szkole oraz w domu. Podczas godzin wychowawczych nauczyciele informują wszystkich uczniów jakie działanie mogą bądź powinni podjąć kiedy spotykają się z takimi sytuacjami lub gdy znają osoby, które mogą być dotknięte podobnymi sytuacjami oraz dostarczenie informacji o placówkach pomocy; • zapewnienie pomocy psychologicznej oraz stałe przypominanie uczniom, gdzie powinni się zgłaszać w sytuacji, gdy czują potrzebę zwierzenia się komuś ze swoich zmartwień, które spowodowane są ich przeżyciami bądź zachowaniem innych osób; • spotkanie z psychologiem, który wyjaśnia czym jest depresja, jakie są jej objawy i stadia, jakie sytuacje życiowe mogą do niej doprowadzić oraz wskazuje gdzie należy szukać pomocy, gdy będzie się w takiej sytuacji; • trening „radzenia sobie ze smutkiem” – zadaniem treningu jest nauczenie uczniów w jaki sposób radzić sobie w trudnych życiowych sytuacjach (nie tylko dotyczących samobójstwa). Zajęcia prowadzone na zasadzie studium przypadku podczas, których uczniowie krok po kroku analizują poczynania „bohaterów” i zastanawiają się, jakie inne kroki powinni oni wykonać będąc w takiej sytuacji; • promowanie zajęć pozalekcyjnych, fakultatywnych dla uczniów – zachęcanie uczniów do wzmożonej aktywności fizycznej i intelektualnej; • pomoc uczniom w odnajdywaniu ich pasji i zainteresowań – jednodniowa akcja pt. „mam pasję” – uczniowie przygotowują krótkie wystąpienie na temat posiadanych przez nich pasji i zainteresowań (wystąpienie, zaproszenie
--	---

	osoby, z którą dzielą swoją pasję, stworzenie krótkiego filmu lub pokazu, który przedstawia omawianą aktywność, itp.; • motywowanie do nauki – cykliczny projekt spotkań pt. „mój bohater” podczas, których uczniowie spotykają się z ludźmi reprezentującymi różne zawody. Opowiadają oni o swojej pracy, jej dobrych i złych aspektach oraz o tym co trzeba zrobić, wiedzieć, jakie wykształcenie zdobyć aby podążyć ich śladami; • wzmacnianie uczniowskiej więzi ze szkołą poprzez nagradzanie uczniów za angażowanie się w działalność na rzecz szkoły, np. udział w przedstawieniach, akcjach promocyjnych, udzielanie się podczas zajęć fakultatywnych.			
1. Pedagogizacja nauczycieli na temat samobójstw i zachowań autoagresywnych wśród młodych ludzi.	- szkolenia zewnętrzne, - spotkania ze specjalistami, - spotkania praktyczne prowadzone w aktywizujący sposób.	Psycholog Pedagog Koordynator WDN Dyrektor szkoły Specjaliści	Wg planu WDN W miarę potrzeb	Nauczyciele i wychowawcy
2. Analiza środowiska rodzinnego uczniów.	Przykłady: • szkolenie podczas, którego nauczyciele zapoznają się z objawami i tzw. czynnikami ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienie się prób samobójczych bądź samobójstw dokonanych. Ryzyko samobójstwa wydaje się tym większe, gdy ktoś przejawia kilka czynników ryzyka, w tym samym czasie. Jeśli nauczyciele zaobserwują takie symptomy należy niezwłocznie skontaktować się z odpowiednimi służbami; • informowanie nauczycieli na temat genezy przemocy, autoprzemocy oraz związku pomiędzy samouszkodzeniami a próbami samobójczymi. Nauczyciele dowiadują się w jaki sposób zachowywać się w przypadku zaobserwowania symptomów świadczących o zachowaniach autodestruktywnych uczniów tj. okaleczanie ciała, przecinanie i przypalanie skóry, zadawanie sobie bólu, rozdrapywanie ran; • analiza środowisk rodzinnych uczniów – wśród dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin zdezorganizowanych, dysfunkcyjnych, rozbitych, wielodzietnych itp., ryzyko pojawienie się większej ilości czynników ryzyka wzrasta. Nawet najśłabsze bodźce mogą działać na niekorzyść i doprowadzić do samobójstwa; • analiza środowiska szkolnego – poczucie osamotnienia i izolacji od rówieśników oraz poczucie bezsilności i dyskryminacji są częstym powodem samobójstw wśród młodzieży. Konieczne jest podejmowanie przez nauczycieli działań, które przeciwdziałają odtrącaniu jednych uczniów przez innych (np. zajęcia integracyjne, gry i zabawy psychologiczne, zajęcia z zakresu komunikacji interpersonalnej) oraz podjęcia pracy psychologicznej z uczniem zagrożonym (np. podniesienie poczucia własnej wartości, treningi samodzielnego radzenia sobie w trudnych życiowo			
3. Analiza środowiska szkolnego.				
4. Znajomość/ przypomnienie obowiązujących w szkole zasad bezpieczeństwa.				
5. Zaznajomienie się z tematem depresji i wypalenia zawodowego.				

	sytuacjach, trening umiejętności społecznych); • jeżeli w szkole podczas badania zostanie zdiagnozowany którykolwiek z czynników ryzyka, pracownicy powinni wskazać osoby, które potencjalnie są zagrożone. Konieczne jest stałe nadzorowanie zdrowia i poczynąń ucznia oraz zapewnienie mu wsparcia u zaufanych osób i/lub rodziców, opiekunów młodych ludzi; • nauczyciele bacznie obserwują uczniów, którzy narażeni są na większą ilość stresorów niż normalnie tj. utrata kogoś bliskiego, odrzucenie bądź nadużycia seksualne, samobójstwa w rodzinie czy rówieśnicze, rozpad rodziny, patologie w rodzinie, itp.; • szkolenie nauczycieli i innych pracowników szkoły z zakresu zasad bezpieczeństwa, panujących na terenie szkoły, obowiązujących regulaminów oraz zasad. Rozwijanie umiejętności wychowawczych – tj. umiejętność aktywnego słuchania, dynamiczne rozwiązywanie zachowań konfliktowych i trudnych. Szkolenie o potrzebach rozwojowych uczniów, indywidualnych typach osobowościowych oraz predyspozycjach; • informowanie nauczycieli na temat problemu depresji i wypalenia zawodowego oraz wiążącymi się z tym zmianami stanu psychicznego. Informowanie jakie symptomy występują przy odczuwaniu wypalenia zawodowego – szkolenie prowadzone przez wykwalifikowanego w temacie psychologa; • szkolenie nauczycieli oraz innych pracowników szkoły w zakresie potrzeb rozwojowych dzieci, bezpieczeństwa oraz umiejętności wychowawczych – szkolenie prowadzone przez firmę zewnętrzną dla całego ciała pedagogicznego w szkole i/lub za pośrednictwem e-szkolenia Europejskiego Centrum Rozwoju Kadr pt. „Agresja i przemoc w szkole”.			
1. Pedagogizacja rodziców/opiekunów dzieci.	- materiały informacyjne, - pogadanki, - spotkania ze specjalistami, - spotkania praktyczne prowadzone w aktywizujący sposób.	Psycholog Pracownik poradni PP Pracownik MONAR Pedagog Przedstawiciel Policji	Wg planu zebrań z rodzicami Wg. planu pracy szkoły	Rodzice i opiekunowie młodych osób
Przykłady: Rodzice i opiekunowie dzieci w wieku szkolnym odgrywają istotną rolę w podejmowaniu działań profilaktycznych. Z tego powodu konieczne jest informowanie ich oraz stała i aktywna współpraca. Działania: • szkoła przygotowuje materiały informacyjne na temat prób samobójczych, ich genezy, symptomów, które mogą wskazywać na zbliżające się zagrożenie bądź wskazują osoby z grupy ryzyka;				

	• udzielenie pisemnej zgody na wykonanie psychologiczno-psychiatrycznych badań uczniów w sytuacji pojawienia się symptomów związanych z samobójstwem; • nauczyciele informują opiekunów gdzie mogą uzyskać wsparcie w przypadku przeżywania trudności rodzinnych, stanów depresyjnych, problemów z uczniem / współmałżonkiem, itp.; • trening praktyczny nawiązywania zdrowej i rozwojowej komunikacji z młodym człowiekiem – zajęcia prowadzone przez specjalistów; • zajęcia z przygotowanym w tym temacie psychologiem, który wytłumaczy, że pojawiające się opinie na temat samobójstw i samobójców mogą okazać się mitem, z tego powodu zaleca się rozpatrywania poszczególnych przypadków indywidualnie, np.: ○ mit nr 1 – samobójcy chcą umrzeć za wszelką cenę, ○ mit nr 2 – poprawa nastroju po kryzysie samobójczym oznacza koniec zagrożenia, ○ mit nr 3 – samobójstwu nie można zapobiec, ○ mit nr 4 – wszyscy samobójcy są chorzy umysłowo, ○ mit nr 5 – samobójcy nie chcą umrzeć, zależy im jedynie na manipulacji otoczeniem.			
1. Utrzymywanie ciągłych i poprawnych relacji pomiędzy nauczycielami, a rodzicami/ opiekunami uczniów.	- badanie ewaluacyjne, - spotkania ze specjalistami, - dramy, - informacyjne.	Psycholog Pracownik poradni PP Pracownik MONAR Pedagog Przedstawiciel Policji	Wg planu zebrań z rodzicami Wg. planu pracy szkoły	Nauczyciele, wychowawcy, rodzice i opiekunowie młodych ludzi
	Przykłady: • dbanie o tworzenie oraz utrzymywanie poprawnych i ciągłych relacji na linii nauczyciele-opiekunowie młodych ludzi. Przeprowadzenie analizy stanu aktualnego (kompleksowe badanie Akademii Aktywnej Edukacji pt. „Współpraca z rodzicami”), diagnoza uzyskanych wyników oraz prowadzenie odpowiedniej, dostosowanej do konkretnych potrzeb profilaktyki; • informowanie rodziców i opiekunów gdzie należy szukać pomocy w sytuacjach gdy czują, że zachowanie dziecka jest nieodpowiednie bądź, gdy wzbudza ich niepokój i nie wiedzą, jakie działania podjąć, aby to zmienić (np. ośrodek profilaktyczny, ośrodek interwencji kryzysowej, przychodnia uzależnień, poradnia lekarzy rodzinnych, poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, poradnia psychologiczno-pedagogiczna);			

	• organizowanie spotkań grupowych oraz indywidualnych podczas, których psycholog / przygotowany w temacie pedagog / zaproszony specjalista opowie: ○ w jaki sposób prowadzić rozmowę z osobą w wieku dorastania, ○ o nabywaniu umiejętności aktywnego słuchania oraz zdolności do odbierania odczuć dziecka, ○ o zdolności zachęcania dziecka do rozmowy, wzbudzanie zaufania, ○ o ćwiczeniu zdolności do wczuwania się w przeżywaną sytuację i emocje młodego człowieka.
--	---

Część: Wychowanie do wartości

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155);
5. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167);
6. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 lutego 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz.U. 2014 poz. 395 z późn. zm.).

Stan prawny z dnia 1.09.2017 r.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Kształtowanie postaw oraz wartości stanowi źródło inspiracji oraz dyrektyw dla dyrekcji szkoły oraz kadry pedagogicznej.

Według Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59): „*Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności*”.

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Wychowanie do wartości” ma na celu wychowanie dzieci i młodzieży szkolnej w duchu systemu wartości pielęgnowanego przez wiele wcześniejszych pokoleń Polek i Polaków. Krzewienie wyznawanego w danym społeczeństwie systemu wartości jest fundamentem procesu wychowania. Rodzice, nauczyciele i wychowawcy stanowią dla nich wzór do naśladowania z tego powodu ich zadaniem jest ukazywanie tego co wartościowe, przybliżanie i tłumaczenie czym są i co znaczą poszczególne wartości. Wychowanie do wartości kształtuje orientację aksjologiczną młodych ludzi, czyli gotowość do świadomego i odpowiedzialnego wybierania wartości i odpowiadania za nie.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących obecny system wyznawanych przez młodych ludzi wartości.	- prowadzenie badań, ewaluacji.	Zespoły ewaluacyjne Rada Pedagogiczna Rada Rodziców	Wg. harmonogramu ewaluacji Po roku od podjęcia działań wychowawczych	Cała społeczność szkolna
2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej.	Przykłady: przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zaznajomienia się z wyznawanym przez poszczególne grupy z systemami wartości – badanie przygotowuje psycholog/ pedagog szkolny i/lub odbywa się za pośrednictwem kompleksowego badania pt. „Wychowanie do wartości”; sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej – psycholog/ pedagog szkolny opracowuje raport zawierający interpretację uzyskanych wyników i/lub odbywa się za pośrednictwem kompleksowego badania pt. „Wychowanie do wartości”;			
3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego wychowania do wartości.				

	• Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych, mających na celu wspieranie pozytywnych wartości wyznawanych przez dzieci i młodzież szkolną, podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zmianę aktualnego, niekorzystnego stanu wyznawanych wartości, itp. i/lub j.w.; • przeprowadzenie ponownej ewaluacji po około roku czasu od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych.			
1. Szkolenie kadry pedagogicznej z tematu wartości oraz metod nauczania wychowania w wartościach.	- proponowane pozycje książkowe, - prowadzenie badań, ewaluacji, - udział w seminariach oraz szkoleniach przybliżających tematykę wartości, wartości w edukacji i wychowaniu młodych ludzi oraz sposobów uczenia podopiecznych.	Pedagog Psycholog Pracownik poradni	Wg planu WDN	Nauczyciele i wychowawcy
Przykłady: • zapoznanie nauczycieli i prawnych opiekunów uczniów ze statystykami odnośnie preferowanych postaw i wyznawanych wartości u dzieci na różnych etapach edukacji szkolnej – spotkanie z psychologiem/ pedagogiem szkolnym; • zapoznanie z książką „Z dzieckiem w świat wartości” autorstwa Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej, która jest obowiązkową pozycją, poradnikiem wskazującym dlaczego trzeba i w jaki sposób uczyć dzieci wartości; • przeprowadzenie wewnętrznych warsztatów z tematów: ○ W jaki sposób uczyć dzieci wartości; ○ Czym są wartości moralne i dlaczego są potrzebne; ○ Jakie wartości warto przekazywać młodzieży i czym każda z nich się wyróżnia – np. szacunek, odpowiedzialność, uczciwość, sprawiedliwość, odwaga, samodyscyplina, szczęście, edukacja, oddanie, piękno, mądrość. • szkolenie: gdzie i w jakich okolicznościach rodzina powinna poszukiwać pomocy. Nauczyciele zyskują umiejętność wspierania opiekunów dzieci w sytuacjach trudnych, gdy przekazywany system postaw okaże się nie akceptowany przez społeczeństwo – szkolenie prowadzone np.: przez przedstawiciela Specjalistycznej Poradni Rodzinnej; • nauczyciele nawiązują współpracę z Fundacją Edukacja z Wartościami.				

1. Zwiększenie świadomości w temacie wychowania w wartości przez rodzinę. Uświadomienie ich kluczowego znaczenia w edukacji.	- warsztaty dla dorosłych, - spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem szkolnym, - materiały informacyjne, - polecane pozycje książkowe.	Wychowawcy Pedagog Psycholog Nauczyciel WDŻ / religii		Rodzice/ opiekunowie uczniów
	Przykłady: • działania edukacyjne dla rodziców/ opiekunów uczniów zwiększające ich kompetencje wychowawcze: ○ zorganizowanie spotkania z psychologiem bądź pedagogiem specjalizującym się w tym temacie – zaznajomienie zebranych ze znaczenia wartości w życiu człowieka. Wytłumaczenie, że wyznawany system wartości oraz preferowane postawy życiowe są bazą do funkcjonowania – to one kształtują dziecko i wyznaczają to kim jest i będzie w przyszłości, jak postępuje wobec innych ludzi, jakie ma przemyślenia, dążenia, pragnienia itp. ○ informowanie z jakimi konsekwencjami mogą się spotkać, w sytuacji gdy dziecko nie zostanie zaznajomione z promowanymi, pozytywnymi wartościami społecznymi; ○ pedagogizacja na temat zmian rozwojowych i wynikających z tego zmian systemu wartości; • organizowanie warsztatów w formie psychodramy podczas, których rodzice/ opiekunowie dzieci mogą przećwiczyć na sobie nawzajem pewne autentyczne zachowania dzieci z życia codziennego (praca w grupie np. 5-8 osobowej – 1 lub 2 osoby wcielają się w postać rodzica/ rodziców, kolejna osoba w rolę dziecka, natomiast reszta zebranego zespołu jest widownią, a po zakończeniu odgrywanej scenki pełni głos doradczy, mówi co by zmieniła, jak dziecko mogło odebrać zachowanie i uwagi rodzica oraz jak rodzic mógł odebrać zachowanie dziecka. Cała inscenizacja ma za zadanie przepracowanie faktycznej sytuacji problemowej w rodzinie oraz uświadomienie istnienia wielu czynników i różnych punktów widzenia danej sytuacji. Pozwoli to również zastanowienie się nad własnym zachowaniem, ustalenie motywów zachowania dziecka oraz wypracowanie poprawnej bądź lepszej reakcji na przyszłość; • wychowawcy udzielają rodzicom/ opiekunom informacji na temat Poradni Rodzinnych, które specjalizują się w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych, problemów wychowawczych w rodzinie oraz problemów małżeńskich; • uświadomienie rodzicom/ opiekunom dzieci jak ważną rolę odgrywa ich podejście oraz wyznawane przez nich wartości – np. jeśli dziecko widzi jeden typ zachowania jednakże rodzic mówi coś co ma znaczenie przeciwne np.: „tak nie wolno robić”, daje dziecku sprzeczne sygnały. W takiej sytuacji trudno spodziewać się, że dziecko i młodzież			

	będą przestrzegać ustalonych zasad, kiedy rodzic ich oczekuje jednakże sam nie przestrzega. Jedynie jednolity, spójny system zachowania i wyznawanych wartości może przynieść oczekiwany skutek – zdania w stylu „mi wolno tak się zachowywać ponieważ jestem starszy”, „zdarzyło mi się to tylko raz”, „mi tak wolno” nie są dla młodego człowieka żadnym wytłumaczeniem. Z tego powodu, jeśli chcemy, aby nasz podopieczny respektował przekazywane mu przez nas wartości, sami musimy ich przestrzegać, dając tym samym dobry przykład; • psycholog/wykwalfikowany w temacie pedagog prowadzi zajęcia w formie dramy edukujące rodziców/ opiekunów uczniów na temat znaczenie podejmowanych przez nich działań i wynikających z nich konsekwencji – np. gdy podopieczny skłamaie należy niezwłocznie z nim porozmawiać i wytłumaczyć dlaczego nie powinien się w tej sposób zachowywać, w przeciwnym wypadku brak zachowania może zostać uznany jako ciche przyzwolenie na wykazywanie niewłaściwego zachowania. Niestety argumenty typu: „nie wolno tak się zachowywać ponieważ ja tak mówię”, nie odniosą zamierzonego rezultatu. Specjalista prowadzący zajęcia informuje również opiekunów, że gdy na kłamstwie zostanie przyłapane małe dziecko, może to być efektem tzn. fantazjowania dziecięcego. Jednak w przypadku nastolatka mamy już pewność, że jest to kłamstwo z premedytacją (powody takiego zachowania mogą być również „pozytywne”, tj. ochrona rodziców przed przykrymi informacjami, niechęć martwienia ich). Dziecko wychowywane w wartościach ma rozumieć, że w życiu powinno się je pielęgnować i według nich żyć nie ze strachu przed karą lub pod presją, ale z wewnętrznej potrzeby, spokoju sumienia i dla porządku społecznego.			
1. Wzbogacenie uczniowskiej wiedzy na temat wartości oraz określenie ich znaczenia w życiu codziennym.	- warsztaty, - eventy, happeningi, - wyjścia do teatru/ filharmonii/ muzeum - kręcenie spotów reklamowych, - zajęcia z psychodramy, - zajęcia interaktywne, - przygotowanie spektaklu, prezentacji, wywiadu z wybraną osobą, itp., - e-lekcje, - godziny wychowawcze, - spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, pracownikami PPP, doradcą zawodowym.	Koordynator TV szkolnej Wychowawcy Nauczyciele Pedagog Psycholog Pracownik PPP Doradca zawodowy	Cały rok szkolny	Uczniowie

	Przykłady: • nauczyciele i wychowawcy pracują nad prawidłowym kształtowaniem postaw uczniów – podejmują działania mające na celu uświadomienie uczniom czym są wartości, dlaczego istotne jest ich posiadania, jakie korzyści niosą dla nich samych – zajęcia prowadzone w formie dram, ćwiczeń ruchowych i aktywujących uczniów do nawiązywania współpracy i większej otwartości na innych; • praca z psychologiem/ przeszkolonym w temacie pedagogiem szkolnym – ćwiczenie w uczniach umiejętności refleksyjnego podejścia do własnych zachowań, wyborów i postaw. Prowadzone ćwiczenia mają na celu wypracować zdolność kontrolowania niechcianych postaw oraz umiejętność monitorowania własnego zachowania. Psycholog/ przeszkolony w tym temacie pedagog prowadzi systematyczne zajęcia zawierające elementy psychodramy, podczas których uczniowie odgrywają trudne sytuacje ze swojej przeszłości w celu odnalezienia alternatywnej, bardziej skutecznej drogi poradenia sobie w trudnej sytuacji; • szkoła organizuje projekt pt.: <u>Rok Wartości</u>. Nauczyciel wybiera 10 wartości, które dzieci określiły jako najbardziej dla nich istotne (informacje, które wartości są najbardziej istotne dla dzieci zawiera Raport stworzony przez psychologa/ pedagoga szkolnego lub jest zawarte w Raporcie sporządzonym przez Akademię Aktywnej Edukacji po sporządzeniu badania ewaluacyjnego pt.: „Wychowanie do wartości”). Następnie należy ustalić rozkład zajęć oraz prac dodatkowych związanych z danym tematem np.: ○ we wrześniu omawiana będzie – uczciwość, ○ w październiku – mądrość, ○ w listopadzie – altruizm, ○ w grudniu – rodzina, ○ w styczniu – przyjaźń, ○ w lutym – sprawiedliwość, ○ w marcu – odwaga, ○ w kwietniu – miłość, ○ w maju – odpowiedzialność, ○ w czerwcu – szacunek, W ramach danych miesięcy w szkole będą odbywały się przedstawienia, imprezy szkolne, wyjścia, itp. Można również zaproponować, aby każdym miesiącem zajmowała się jedna bądź dwie wybrane wcześniej klasy, np. klasa 2a i 3b zajmie się altruizmem w listopadzie i z tej okazji zorganizuje konkurs na najlepszą pracę plastyczną i fotograficzną, stworzy
--	---

krótki wywiad z osobą, która jest dla nich wzorem tej cechy, przygotuje akademię szkolną (angażując przy jej tworzeniu uczniów innych klas), itp.

Tematy godzin wychowawczych dla uczniów szkoły podstawowej

- zajęcia plastyczne „*ja i moja rodzina*” – zwrócenie uwagi uczniów na emocje, które towarzyszą im w stosunku do różnych członków rodziny. Zadaniem uczniów jest narysowanie/ namalowanie/ wyklejenie/ zrobienie figurek z ciastoliny czy modeliny, członków swojej rodziny. Warto zwrócić uwagę, w jaki sposób dzieci prezentują swoją pracę i poprosić ich o odpowiedź na kilka pytań tj. kto jest dla ciebie najważniejszy, kto jest najmilszy, najbardziej wymagający, kogo się boisz, z kim spędzasz najmniej, a z kim najwięcej czasu – zajęcia musi przeprowadzić wyspecjalizowany w temacie psycholog. Jeśli uzyskane wyniki wzbudzą wątpliwości bądź pojawią się inne sygnały martwiące, należy skontaktować się z psychologiem lub Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną;
- „*Ja i moje rodzeństwo*” – lekcja wychowawcza poświęcona próbie zastanowienia się nad swoim rodzeństwem bądź jego brakiem – dzieci opisują relacje ze swoim rodzeństwem, natomiast jedynacy przedstawiają swoje funkcjonowanie w rodzinie (można opisać jeden normalny dzień i relacje z rodzicami/ opiekunami). Omawiamy trudności wynikające z posiadania rodzeństwa oraz bycia jedynakiem. Szukamy mocnych stron obu relacji oraz występujących w nich podobieństw;
- happening pt. „*Od narodzin do śmierci*” organizowany przez najstarszych uczniów. Podczas wydarzenia odtworzony zostanie film/ wybrane fragmenty „Ciekawy przypadek Benjamina Buttona” w reżyserii Davida Finchera, po którym nastąpi czas na refleksje i odpowiedzenie na wcześniej zadane pytania związane ze znaczeniem życia i umierania;
- wyjście do teatru na spektakl – przed spektaklem należy zwrócić uwagę uczniów na znaczenie postaw i wartości w życiu człowieka oraz zachęcić do wyszukiwania ich podczas przedstawienia. Można również spróbować zinterpretować jedną konkretną wartość i poprosić uczniów o opisanie sytuacji, kiedy była ona w szczególny sposób widoczna podczas spektaklu;
- wyjście do filharmonii/ teatru – taka aktywność stworzy możliwość przeprowadzenia zajęć z tematyki *savoir-vivre* – nauczyciele tłumaczą uczniom jakie zasady panują w takich miejscach tj. zasady zachowania oraz dress code;
- organizowanie twórczych działań z pominięciem czynnika rywalizacji;
- wzbogacanie uczniowskiej wiedzy o sposobach uczenia się, mnemotechnikach – zajęcia przeprowadzone przez wyszkolonego w temacie nauczyciela i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Jak się uczyć?” lub e-lekcje pt.: „Pamięć doskonała – mnemotechniki” część pierwsza i druga
- prowadzenie zespołowych zajęć psychoedukacyjnych;

- włączanie młodzieży do podejmowanie działań na rzecz szkoły bądź klasy – organizacja wydarzeń, eventów, akcji charytatywnych, akcji świątecznych, wyjść, wyjazdów;
- modelowanie postaw pomocnego zachowania i empatycznego odczuwania względem drugiego człowieka w trakcie zajęć lekcyjnych oraz zezwalanie do tworzenia nieformalnych, spontanicznych spotkań;
- piknik edukacyjny – spotkanie z rodzinami dzieci. Zorganizowanie pikniku, podczas którego rodziny tworzą zespoły i konkurują w zajęciach sportowych z innymi rodzinami. Podczas spotkania można przeprowadzić zajęcia z gotowania np. przygotowywanie sałatki przez dzieci, a grilla przez osoby starsze. Przyznawana jest najistotniejsza nagroda - Fair Play;
- *„Jakim jestem kolegą/ koleżanką”* – dzieci diagnozują swoje relacje ze znajomymi, opisują zachowania, które sprzyjają nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji koleżeńskich oraz doceniają wartość koleżeństwa w swoim życiu i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: *„Ja – przyjaciel, kolega, koleżanka”* część pierwsza i druga oraz e-lekcja pt.: *„Umiem rozwiązać konflikt”* (przeznaczone dla uczniów SP);
- *„Jakim jestem przyjacielem”* – uczniowie zastanawiają się nad różnicą pomiędzy znajomymi, kolegami i przyjaciółmi, wymieniają cechy dobrego przyjaciela, określają ilu mają znajomych a ilu przyjaciół i zastanawiają się dlaczego z reguły ma się więcej kolegów i koleżanek niż przyjaciół. Doceniają wartość przyjaźni w swoim życiu;
- *„Szanuje siebie i innych”* – uczniowie wyjaśniają jak rozumieją znaczenie słowa szacunek, omawiają w jaki sposób szanują siebie oraz jak zachowują się wobec innych osób, przedstawiają przykłady zachowań wskazujących na brak szacunku, zastanawiają się czy postawa szacunku jest ważna w dzisiejszym życiu, a jeśli tak to dlaczego – zajęcia prowadzone przez wychowawcę i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: *„Savoir-vivre w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi”* dla uczniów III-VI oraz e-lekcje pt.: *„Być tolerancyjnym”* i *„Myślę samodzielnie, czyli koniec ze stereotypami”*;
- *„Moje autorytety”* – uczniowie definiują czym jest autorytet, indywidualnie określają cechy takiej osoby a następnie przedstawiają je na forum klasowym (metoda „burza mózgów”). Uczniowie zastanawiają się czy w każdym przypadku autorytet jest dobrym przykładem oraz wskazują własne autorytety.

Zajęcia prowadzone dla wszystkich uczniów:

- wykwalifikowany terapeuta prowadzi zajęcia z arteterapii, czyli terapii przez sztukę – głównym celem jest samopoznanie, relaksacja oraz oczyszczenie z różnego typu negatywnych emocji – np. arteterapia wykorzystuje plastyczne, muzyczne, literackie i teatralne formy wyrazu. Uczeń poddany terapii np. przez formę plastyczną

	(rysunek, grafika, malarstwo, rzeźba itp.), jest w stanie przeżyć i doświadczyć swoich emocji poprzez formę plastyczną, bez bezpośredniego wyrażania swoich emocji (dedykowana w szczególności dla uczniów, którzy zmagają się z lękami, depresją, występują u nich inne zaburzenia afektywne, nerwica, uzależnienia, problemy rodzinne, traumy, trudne obciążające przeżycia, straty itp., a przy tym posiadają trudności z ekspresją swoich myśli i uczuć drogą werbalną); • godzina wychowawcza „Zaufaj mi” – prowadzenie zajęć z pantomimy, gdzie głównym celem jest integracja i budowanie zaufania; • <i>techniki relaksacyjne</i> mające na celu odreagowanie zmęczenia, stresu oraz uspokojenia – zajęcia prowadzone przez jogina/ osobę uczącą jogi/ relaksacji i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt. „Nie zgrzytaj zębami, pozbądź się stresu”.
--	---

Część: Społeczność szkolna – bezpieczeństwo w społeczności szkolnej i trudności w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych

Społeczność szkolna

W części Programu Profilaktyczno-Wychowawczego poświęconego społeczności szkolnej, omówione zostaną dwa ważne zagadnienia:

1. Bezpieczeństwo w społeczności szkolnej,
2. Prawidłowe relacje rówieśnicze – trudności w kontaktach rówieśniczych.

Przytoczone przepisy prawne obejmują oba zagadnienia.

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2017 r. 459);
5. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2016 r. poz. 1822);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. 2001 r. nr 135 poz. 1516 i 2014 r. poz. 1150);
8. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2017 r. poz. 149, 60);
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390);
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011 nr 209 poz. 1245);
11. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);
12. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 r. poz. 487);

13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);
14. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+” (Dz. U. z 2015 r. poz. 972);
16. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
17. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. 2016 r. poz. 656);
18. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz.U. 2011 nr 208 poz. 1241 z późn. zm.);
19. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 2017 r. poz. 1260);
20. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. 2016 poz. 1866);
21. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
22. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpielii (Dz.U. 2016 poz. 1602).

Stan prawny z 1.09.2017 r.

Program wychowawczo-profilaktyczny

Bezpieczeństwo w społeczności szkolnej

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom ministerstwa, rodziców, opiekunów, wychowawców i nauczycieli podejmujemy się przeprowadzenia działań o charakterze wychowawczo-profilaktycznym. Przyczyni się on do zapewnienia odpowiedniego i bezpiecznego środowiska pracy i nauki dla osób przebywających na terenie szkoły bądź pozostających pod opieką jej wychowawców podczas prowadzonych zajęć poza granicami szkoły ale również w jej zakresie.

Celem prowadzonych przez nas działań jest:

1. poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie szkoły, w jej obrębie i poza nią,
2. prowadzenie analizy i działań profilaktycznych w stosunku do zachowań społecznie nieakceptowanych,
3. profilaktyka zachowań ryzykownych,
4. intensyfikacja wspólnych (przy współpracy rodziców i nauczycieli) działań wychowawczych,
5. kształtowanie umiejętności bezpiecznych zachowań i radzenie sobie w sytuacjach skomplikowanych i trudnych,
6. tworzenie tradycji i więzi ze szkołą,
7. budowanie schematów reagowania w sytuacjach kryzysowych,
8. uświadomienie rodzicom i nauczycielom istoty problemu alienowania uczniów,
9. przedstawienie bądź przypomnienie panujących w szkole zasad i norm postępowania,
10. budowanie szacunku do nauczycieli i pracowników szkoły.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie szkoły, w jej obrębie i poza nią. 2. Badanie poczucia bezpieczeństwa w szkole.	- badanie ewaluacyjne, interpretacja uzyskanych wyników oraz dobranie odpowiednich działań wychowawczo-profilaktycznych, - spotkania informacyjne.	Dyrektor Pedagog Psycholog Wychowawcy	Na początku roku szkolnego 2017 Na zakończenie każdego roku szkolnego	Cała społeczność szkolna
Przykłady: • badanie dotyczące poczucia bezpieczeństwa wśród uczniów i pracowników szkoły – badanie przygotowane przez zatrudnionego w szkole psychologa / pedagoga lub za pośrednictwem gotowego narzędzia diagnostycznego pt. „Środki psychoaktywne”, „Cyberprzemoc”, „Przemoc i agresja rówieśnicza”, „Wychowanie do wartości”. • prorowadzenie statystyk zachowań przemocowych, agresywnych, innego rodzaju zachowań ryzykownych; • zapoznanie / przypomnienie uczniom, nauczycielom, dyrekcji oraz rodzicom / opiekunom uczniów zasad i reguł bezpieczeństwa obowiązujących na terenie szkoły; • wprowadzenie nowych działań wychowawczo-profilaktycznych opracowanych na podstawie otrzymanych wyników dotyczących poziomu bezpieczeństwa w szkole.				
1. Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska. 2. Promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród dzieci i młodzieży. 3. Zaznajomienie uczniów z praktyczną formą pierwszej pomocy.	- uroczystości szkolne, apele, eventy, - zajęcia fizyczne, - spotkania ze specjalistami, pracownikami służb medycznych i/lub paramedycznych, - warsztaty, lekcje wychowawcze, - e-lekcje.	Organizatorzy uroczystości Wszyscy nauczyciele Wychowawcy Pedagog	Wg. planu pracy szkoły	Uczniowie
Przykłady: • prorowadzenie uświadamiających spotkań / apeli informacyjnych dla uczniów, które przybliżą im i pomogą zrozumieć zasady bezpieczeństwa oraz komfortowego przebywania na terenie szkoły. Poza przypomnieniem i usystematyzowaniem wiedzy uczniów na temat zasad wynikających z regulaminu szkolnego oraz norm społecznych, warto poruszyć również temat wpływu warunków w jakich przebywają: np. ciągłe przebywanie w sferze hałasu,				

	nieprzewietrzonych pomieszczeniach, nieodpowiednio doświetlonych pomieszczeniach, itp.; • uświadomienie uczniom zagrożeń wynikających z kontaktowania się z osobami obcymi bez zgody i wiedzy dorosłych. Wychowawcy informują uczniów o konieczności informowania najbliższego nauczyciela o fakcie pojawienia się osoby nieznajomej na terenie szkoły; • organizacja igrzysk sportowych, wielodyscyplinowych podczas, których przyznane zostaną nagrody fair play; • pakiet lekcji przeprowadzony przez przedstawicieli służb medycznych, ratowników medycznych, bądź przygotowanego w tym temacie nauczyciela – zasady zachowania podczas wypadku, udzielanie pierwszej pomocy; • organizacja „Dnia Pierwszej Pomocy” podczas, którego zespoły uczniowskie będą konkurować ze sobą o miano „najlepszego ratownika medycznego”. Ich zadaniem będzie udzielenie efektywnej pomocy przedmedycznej, jak największej liczbie osób. Osoby, które wcześniej uczyły ich przeprowadzać pierwszą pomoc (np. druhowie z drużyny harcerskiej) wejdą w rolę sędziów; • podczas godziny wychowawczej wychowawca rozmawia z uczniami na temat bezpieczeństwa na co dzień oraz podczas wakacji lub udział w e-lekcjach pt. „<i>Zawsze bezpiecznie</i>” oraz „<i>Dbam o bezpieczeństwo w czasie wakacji</i>” lub e-lekcji pt. „Bezpieczeństwo niejedno ma imię” ; • kształtowanie postaw akceptujących różnorodność wśród podopiecznych: ○ na początku roku szkolnego warto przeprowadzić <u>zajęcia integracyjne</u> dla uczniów, ○ zajęcia organizowane również w sytuacjach pojawienia się sytuacji konfliktowej, nowych warunków środowiskowych bądź w momencie nastąpienia dużego przemieszczanie uczniów pomiędzy klasami / szkołami.			
1. Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym u dzieci.	- spotkania ze specjalistami np. funkcjonariusze policji, straży pożarnej, straż pożarna, pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,	Pedagog Dyrektor szkoły Koordynatorzy projektów Przedstawiciele służb Pracownicy PPP	Cały rok szkolny Wg. planu pracy szkoły	Uczniowie
2. Profilaktyka zachowań agresywnych, przemocowych oraz cyberprzemocy.	Przykłady: • zapoznanie uczniów z regulaminami, zasadami, programami, planami obowiązującymi na terenie szkoły; • pogadanka – przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości nałogów, informowanie o ich skutkach ubocznych oraz przestrzeganie przed przyjmowanie używek;			
3. Przeciwdziałanie zażywaniu substancji psychoaktywnych				

przez dzieci i młodzież. 4. Profilaktyka uzależnienia od gier komputerowych, Internetu, hazardu.	• prowadzenie lekcji na temat agresji, tolerancji, niepełnosprawności; • organizowanie szeregu lekcji poświęconych nauce odmawiania oraz realnej zdolności oceny sytuacji – zajęcia powinny zostać przeprowadzone w aktywizującej uczniów formie tj. dramy, przedstawienia, czytanie ról, oglądanie filmów oraz ich komentowanie, itp. • zajęcia polegające na wzmacnianiu samooceny u uczniów – odkrywanie swoich mocnych stron oraz potencjału charakteru. Warto aby uczniowie wiedzieli, w jaki sposób mogą rozwijać swoje zdolności. Jest to również dobry czas na zastanowienie się kim młodzi ludzie chcą być w życiu oraz jakie są ich wyobrażenia na temat jakiś zawodów. Dzięki porównaniu ich aktualnych predyspozycji oraz pragnień, można ustalić plan rozwoju na najbliższe lata. • lekcje i treningi poświęcone bezpieczeństwu w szkole i poza nią oraz zachowaniom ryzykownym – prowadzone przez wyspecjalizowanego w poszczególnych tematach nauczyciela / psychologa lub za pośrednictwem e-lekcji z poszczególnych tematów tj.: ○ zajęcia dedykowane uczniom szkoły podstawowej: ▪ profilaktyka antynarkotykowa: e-lekcje pt. „Mocni gracze kontra dopalacze”, „Narkotyki i dopalacze – czy na pewno warto?”, ▪ problem cyberprzemocy: e-lekcja pt. „Czy jesteś (nie)bezpieczny w sieci?”, ▪ problem przemocy i agresji: e-lekcja pt. „Stop agresji wśród nas!”. • spotkania z przedstawicielami służb mundurowych – uświadomienie uczniów jakie kary grożą za stosowanie agresji i przemocy wobec drugiej osoby. Mundurowi wskażą w jaki sposób należy się bronić oraz jakie działania zaradcze każdy samodzielnie powinien podjąć. Udzielią również wskazówek jak reagować, gdy zostanie się świadkiem zdarzenia i gdzie należy szukać pomocy; • kształtowanie wspierającego środowiska szkolnego, promowanie zachowań fair play, pracy wolontaryjnej (np. praca na rzecz osób potrzebujących); • spotkania z przedstawicielami kuratorium, którzy opowiedzą o konsekwencjach prawnych dla sprawców czynów ściganych prawnie; • prowadzenie interwencji przez wychowawców klas w sytuacji gdy uczniowie używają wulgaryzmów i nie przestrzegają zasad; • spotkanie z pracownikami Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej – zajęcia mają za zadanie uświadomienie co może być czynnikiem wyzwalających w niektórych osobach zachowanie przemocowe, jak panować nad takimi reakcjami oraz
--	--

	gdzie szukać pomocy, gdy samodzielne metody nie przynoszą rezultatu. Specjaliści opowiedzą również w jaki sposób bronić się przed zachowaniem przemocowym oraz jakie kroki należy podjąć, gdy jest się świadkiem bądź ofiarą przemocy; • spotkanie z pracownikami Poradni Leczenia Uzależnień – specjaliści poruszą temat nawyków i uzależnień, zapoznają uczniów z tymi terminami, przedstawiają objawy uzależnień, ich formy oraz wskażą w jaki sposób należy sobie z nimi radzić oraz gdzie szukać pomocy w sytuacji gdy samopomoc jest już niewystarczająca.			
1. Usprawnienie oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia. 2. Wypracowanie jednolitych metod współpracy między rodzicami a szkołą. 3. Promowanie zachowań i postaw godnych naśladowania. 4. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży m.in. Związanych z eurosieroctwem, rodzinami niepełnymi, rodzinami wielodzietnymi, przemocą w rodzinie, nałogami w rodzinie, itp.	- udział w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych, - spotkania z rodzicami grupowo i indywidualnie, - spotkania informacyjne ze specjalistami, - materiały informacyjne, broszury.	Dyrektor szkoły Pracownik BHP Koordynator WDN	Cały rok szkolny Wg. planu pracy pedagoga i psychologa Wg. planu WDN	Nauczyciele i wychowawcy Rodzice
Przykłady: • przypomnienie nauczycielom i innym pracownikom szkoły zasad bezpieczeństwa, BHP oraz norm i reguł, które obowiązują na terenie szkoły; • udział w szkoleniach miękkich – rozwijanie kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli – przeszkolenie wszystkich nauczycieli w zakresie udzielania pierwszej pomocy; • promowanie działań oparte na zasadach psychologii pozytywnej – ograniczenie do niezbędnego minimum środków restrykcyjnych na rzecz promowania zasad psychologii pozytywnej, rozwijanie potencjału uczniów, promowania umiejętności konstruktywnego rozwiązywania problemów, logicznego myślenia oraz nauka wyciągania wniosków ze swoich czynów; • szkolenie z tematu: eurosieroctwo – wychowawcy i nauczyciele są świadomi, które dzieci w szkole dotknięte są problemem eurosieroctwa, przynależnością do rodzin niepełnych czy wielodzietnych, rodzin, w których istnieje problem przemocy bądź nałogu. Pracownicy w szkole na bieżąco kontrolują sytuację, zapisują i zgłaszają wszystkie sytuacje budzące w nich niepokój bądź niepewność o dobro dzieci; • utrzymywanie kontaktu z policją oraz poradniami; • szkolenie zewnętrzne pt. „jak rozmawiać z trudnym rodzicem” lub „w jaki sposób przekazać rodzicowi trudne, niepochlebne informacje o jego dziecku i zachęcić go do współpracy przy poprawie jego zachowania”;				

	przypomnienie pracownikom szkoły procedury interwencyjnej. Należy pamiętać, że rodzaj obieranych interwencji powinien zależeć od wystąpienia kilku czynników tj. wieku oraz rodzaju demoralizacji, której dopuścił się uczeń.			
1. Pedagogizacja opiekunów uczniów oraz sposobów prowadzenia działań profilaktycznych. 2. Zachęcanie rodziców / opiekunów do częstszego uczestnictwa w życiu szkoły. Nawiązanie stałej współpracy z rodzicami.	- szkolenia, warsztaty, e-szkolenia, - materiały szkoleniowe, spis publikacji naukowych, - spotkania z psychologiem / pedagogiem szkolnym, - spotkania z wychowawcą.	Pedagog Psycholog Wychowawca Nauczyciele	Cały rok szkolny Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Rodzice/ opiekunowie uczniów Nauczyciele
Przykłady: przeprowadzenie szkolenia z tematyki wychowania do wartości: - uświadomienie opiekunom jak istotna jest ich opinia i jaki wpływ wywiera na młodego człowieka, - opracowanie wspólnego podejścia do ucznia – ważne jest, aby nauczyciele i rodzice udzielali sobie wzajemnego wsparcia w trakcie trwania edukacji. Okazywanie niechęci, wyśmiewanie, bądź lekceważenie którejkolwiek ze stron jest niedopuszczalne i nieefektywne z punktu widzenia nauczania. szkolenie podczas spotkania z rodzicami mające na celu edukację oraz usystematyzowanie ich wiedzy na temat sytuacji zagrażających. Edukowanie opiekunów o odpowiedzialności karnej nieletnich sprawców czynów zabronionych oraz o konsekwencjach prawnych dla ich opiekunów – e-szkolenia pt. „Świadomy rodzic – problem agresji w Internecie” oraz „Narkotyki i dopalacze – wszystko co należy wiedzieć”; pogadanka na temat występujących sytuacji zagrażających bezpieczeństwu ich dzieci (promowanie bezpiecznego korzystania z Internetu, przeciwdziałanie agresji i przemocy, budowanie pozytywnych autorytetów) lub poprzez wcześniej wspomnianej e-lekcji AAE; organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla rodziców dzieci sprawiają trudności wychowawcze, itp.; pracownicy szkoły okazują wsparcie w trudnych sytuacjach (np. rozmowy z wychowawcą, pedagogiem szkolnym, psychologiem szkolnym, pomoc w nawiązaniu współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Gminnym / Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Sądem Rodzinnym); budowanie pozytywnej, otwartej współpracy na linii rodzice / opiekunowie uczniów – nauczyciele (np. organizowanie spotkań indywidualnych, udostępnianie telefonu czy e-maila służącego do szybkiego kontaktu z nauczycielami w sytuacjach nagłych, zapoznanie rodziców z dokumentacją szkoły, zachęcanie do udziału w wyjazdach,				

	wyściach klasowych i szkolnych); • pracownicy szkoły są chętni do pomocy. Sami zachęcają rodziców do podejmowania kroków zaradczych w sytuacji pojawienia się sytuacji problemowych lub trudnych. Wskazują miejsca i osoby, do których powinni się zgłosić celem uzyskania pomocy oraz informują czego mogą się spodziewać – spotkanie z rodzicami, spotkania indywidualne, spotkania ze specjalistami, którzy prowadzą prelekcję na wybrane wcześniej tematy, itp.			
1. Poprawa poziomu bezpieczeństwa na terenie szkoły.	- prowadzenie prac remontowych, - instalowanie niezbędnych sprzętów i montowanie usprawnień, - dbanie o bezpieczeństwo fizyczne, emocjonalne i intelektualne uczniów.			Dyrekcja szkoły, pracownicy
Przykłady: • umieścić plan ewakuacji w widocznym miejscu oraz upewnić się, że uczniowie dobrze znają zasady postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia. Należy również organizować „dzień próbny”, podczas którego uczniowie będą ćwiczyć działania związane z ewakuacją ludzi z budynku. • zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego: a. zainstalowanie bądź sprawdzenie wydajności i zasięgu obecnego monitoringu; b. przeprowadzanie prac remontowych, instalacyjnych i naprawczych w czasie nieobecności uczniów; c. zatrudnienie osoby stróżującej bądź przeanalizowanie obecnego zakresu pracy; d. zakaz opuszczanie terenu szkoły podczas trwania zajęć; e. wyrównanie nawierzchni dróg, przejść i boisk; f. zadbanie o dobre, sprzyjające pracy oświetlenie wnętrz, dróg wokół szkoły i boisk szkolnych; g. przestrzeganie zasad BHP; h. czujniki dymu w kotłowni; i. zabezpieczenie i udrożnienie otworów kanalizacyjnych i studzienek; j. utrzymanie w sprawności instalacji odprowadzającej wodę i ścieki; k. patrolowanie korytarzy szkolnych przez nauczycieli podczas przerw; l. zabezpieczenia wyjścia ze szkoły przed bezpośrednim wyjściem na ulicę; m. oczyszczanie przejść na terenie szkoły ze śniegu i lodu oraz posypywanie piaskiem z solą; n. dbanie o to, aby sprzęt szkolny dostosowany był do wymogów ergonomii – stoliki i krzesła dostosowane do				

	potrzeb konkretnego ucznia; o. dbanie o czystość i stan techniczny wyposażenia kuchni i stołówki; p. prowadzenie rejestru gości przebywających na terenie szkoły; q. zabezpieczenie schodów (poręczy umożliwiające zjeżdżanie po nich, czy śliskich / stromych schodów) i korytarzy szkolnych; r. wyposażenie pomieszczeń szkoły w apteczki zawierające środki do udzielania pierwszej pomocy wraz z instrukcjami jej udzielania (dotyczy również pokoju nauczycielskiego i pokoju nauczycieli wychowania fizycznego); s. kontrola sprawności i bezpieczeństwa maszyn i urządzeń technicznych; t. wywieszenie regulaminów oraz norm zachowania się w pracowniach technicznych, chemicznych, itp.; u. zapewnienie uczniom niepełnosprawnym komfortowych warunków do nauki spełniających ich potrzeby; v. dbanie o prawidłowe naświetlenie, natężenie hałasu, wentylacji i ogrzewania w pomieszczeniach szkoły; w. funkcjonowanie higienicznych i bezpiecznych toalet, szatni, stołówek, itp.; x. odpowiednie zabezpieczenie pracowni komputerowej; y. prowadzenie rejestru wypadków, a później analiza ich przyczyn i okoliczności; z. konsultowanie z rodzicami chorób uczniów i leków, które są przez nich zażywane na terenie szkoły. • udostępnienie przepisów, programów, planów, regulaminów oraz zbioru zasad obowiązujących w szkole w dostępnym miejscu – np. świetlica, biblioteka szkolna, czytelnia, gablotka, strona internetowa, itp.; • zwracanie uwagi na przejawy przemocy fizycznej, słownej, cyberprzemocy, czy mobbingu rówieśniczego – podejmowanie szybkich interwencji, posiadanie jasno określonego regulaminu i nieakceptowanie żadnych wyjątków; • przeprowadzanie corocznych badań występowania na terenie szkoły zjawisk nieakceptowanych a następnie przeprowadzenie diagnozy uzyskanych wyników, porównanie ich do stanu z lat wcześniejszych, dyskusja, analiza przyczyn obecnego stanu rzeczy oraz podjęcia działań zaradczych; • eliminowanie zachowań niepożądanych według koncepcji psychologii pozytywnej – stosowanie nagród, pochwał, wyróżnień, listów do rodziców z podziękowaniami czy gratulacjami dla uczniów, którzy wyróżniają się wzorową, pozytywną postawą; • realizowanie pomysłów uczniów zaproponowanych przez np. Samorząd Uczniowski, ZHP, ZHP, grupy sportowe, grupy plastyczne – realizacja zajęć fakultatywnych, akcji wolontaryjnych, itp.
--	--

Prawidłowe relacje rówieśnicze – trudności w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego ma na celu wspomóc uczniów w ich trudnościach w nawiązywaniu relacji ze swoimi kolegami i koleżankami ze szkolnych ławek. Opisane działania zawierają propozycję działań wspomagających wyznaczony cel – pominięte zostało zagadnienie związane z przemocą rówieśniczą (informacje na ten temat zostały zawarte we wcześniejszej części tegoż dokumentu pt. „Bezpieczeństwo w społeczności szkolnej”).

Przedstawiony poniżej program ma na celu:

1. Kształtowanie prawidłowych postaw społecznych,
2. Rozwijanie umiejętności nawiązywania prawidłowych relacji z rówieśnikami,
3. Przygotowanie dzieci do rozsądnego i samodzielnego życia w społeczeństwie,
4. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli i opiekunów uczniów,
5. Poszerzanie wiedzy nauczycieli i opiekunów na temat prawidłowego rozwoju i funkcjonowania młodych ludzi oraz istotności nawiązywania i utrzymywania poprawnych relacji międzyrówieśniczych,
6. Prowadzenie działań profilaktycznych utrzymujący satysfakcjonujący poziom zdolności opisany w punktach wcześniejszych.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Propagowanie aktywności i twórczego myślenia uczniów. 2. Wychowywanie samodzielných, samodzielnie radzących sobie	- pogadanki, - praca indywidualna, - e-lekcje, - burze mózgów, - referaty, samodzielne wystąpienia, - dramy, itp.	Nauczyciele WF Pedagog Opiekun Klubu Wolontariatu Opiekun Samorządu Uczniowskiego Wychowawcy Policja (KMP w Dobrzenu Wielkim)	Wg. planu pracy SU Wg. planu pracy SKW	Uczniowie

w życiu młodych ludzi.	Przykłady: • zaangażowanie uczniów w działalność kółek dyskusyjnych (każde spotkanie ma inny zakres tematyczny. Temat spotkania jest ustalany przez uczniów w drodze głosowania / dyskusji. Uczniowie wiedzą o wybranym temacie z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym, dzięki czemu są w stanie dobrze się do niego przygotować – wyszukują artykułów, wyników badań, twierdzeń znanych osób, autorytetów, na potwierdzenie swojej tezy); • zachęcenie uczniów do udziału w różnego rodzaju pracach wolontaryjnych (np. praca w Samorządzie Szkolnym, udzielanie się w gazetce szkolnej / radiowęźle / grupach tanecznych / zespołach wokalnych / drużynach sportowych, udzielanie pomocy osobom potrzebującym tj. osobom starszym z DPSu, dzieciom z Domu Dziecka, udzielanie korepetycji osobom ze słabszymi wynikami w nauce, działanie na rzecz lokalnej społeczności); • zachęcanie uczniów do kandydowania oraz brania udziału w wyborach do Samorządu Uczniowskiego; • stworzenie gazetek tematycznych (np. uczenie warsztatu dziennikarskiego); • pozwalanie i zezwalanie uczniom na realizację ich pomysłów (np. nakręcenie reportażu, flash moba, zorganizowanie akcji mikołajkowej dla potrzebujących dzieci z domu dziecka, wsparcie schroniska dla zwierząt, zorganizowanie uczniowskiego wsparcia przez uczniów dla osób od nich słabszych, tworzenie grup, które wspólnie się uczą, itp.); • organizowanie spotkań z osobami pełniącymi różne funkcje społeczne, posiadającymi różne zawody – dzięki temu uczniowie mogą poszerzyć swoje horyzonty i zweryfikować swoje dotychczasowe poglądy, • prowadzenie lekcji metodami aktywizującymi uczniów; • prowadzenie godzin wychowawczych: ○ uczenie, że każdy człowiek jest istotą niepowtarzalną i wartościową, ○ uczenie szacunku do drugiego człowieka, ○ akceptowanie inności, ○ świadomość czym jest niepełnosprawność, ○ zapoznanie uczniów z zasadami savoir vivre, ○ rozwijanie społecznej odpowiedzialności w uczniach według dewizy „nie pozostawaj obojętny”, ○ budzenie krytycyzmu przy jednoczesnym poszanowaniu wartości innych ludzi, itp. • przeprowadzenie dyskusji na lekcji wychowawczej dotyczącej istnienia współczesnych autorytetów;
------------------------	---

	• edukowanie uczniów o odpowiedzialności karnej nieletnich za czyny o znamionach przestępstwa; • promowanie zdrowego stylu życia – wskazywanie i pokazywanie formy bezpiecznych i zespołowych form spędzania wolnego czasu; • uczniowie są świadomi swoich praw – zapoznanie uczniów z Konwencją o Prawach Dziecka oraz Europejską Konwencją Praw Człowieka; • organizacja warsztatów kształcących zdolności miękkie: ○ asertywność – ćwiczenie asertywnych zachowań podczas odgrywania scenek sytuacyjnych i e-lekcja pt. „Nie przypinam łatek” lub e-lekcja pt. „Myślę samodzielnie, czyli koniec ze stereotypami”; ○ komunikacja werbalna i niewerbalna, ○ radzenie sobie ze stresem – e-lekcja pt. „Nie zgrzytaj zębami! Pozbądź się stresu!”; ○ efektywne radzenie sobie w sytuacjach konfliktowych – e-lekcja pt. „Umiem rozwiązać konflikt”.			
1. Kształtowanie właściwych relacji między uczniami.	- godziny wychowawcze,	Wszyscy nauczyciele	Na początku roku szkolnego	Uczniowie
2. Ukazanie poprawnych i społecznie akceptowanych form relacji w grupie rówieśniczej.	- zajęcia aktywizujące,	Pedagog	oraz w pracy bieżącej z	
3. Popularyzowanie dobrego zachowania.	- e-lekcje,	Psycholog	uczniami	
4. Promowanie postaw tolerancyjnych.	- dramy.	Wychowawcy	wg. planu pracy szkoły	
		Specjaliści		
	Przykłady: • podkreślanie wartości zachowań fair play podczas prowadzenia zajęć sportowych; • treningi interpersonalne – na początku semestru, w przypadku pojawienia się sytuacji nowych, trudnych bądź problemowych; • zajęcia prowadzone w formie dramy (przez psychologa, pedagoga szkolnego bądź specjalnie przygotowanego w tym zakresie nauczyciela). Zadaniem uczniów będzie wcielenie się w przypisane im wcześniej role (odgrywane scenki mogą być analogicznym przedstawieniem rzeczywistej sytuacji w społeczności rówieśniczej uczniów, np. problem nieakceptacji, odrzucania jakiegoś ucznia, przejawianie zachowań agresywnych, problem eurosieroctwa). Dzięki metodą aktywizującym uczniowie są w stanie bardziej wczuć się w daną sytuację i zrozumieć istotę problemu; • przy współpracy wykwalifikowanych w tym temacie specjalistów prowadzone warsztaty koleżeńskie dla uczniów. Podczas zajęć uczniowie będzie mogli lepiej się poznać, odkryć łączące ich podobieństwa oraz przekonać się, że występujące różnice są korzystne dla nich i nie należy się ich obawiać. Młodzi ludzie rozwijają swoje zaufanie oraz			

	szacunek do samych siebie oraz kolegów i koleżanek z klasy; • uczniowie uczestniczą w szkoleniu uczącym ich czym jest aktywne słuchanie, a czym tylko słyszenie. Podczas zajęć uczeni są jak jasno i w sposób bezpośredni wyrażać swoje potrzeby, prośby i oczekiwania względem innych osób; • projekt całoroczny pt.: „Powiedz, co we mnie lubisz”. Jego celem jest poprawa znajomości uczniów oraz polepszenia atmosfery w klasie. Co tydzień/ 2 tygodnie/ miesiąc uczniowie zmieniają ławki przy, których siedzą, dzięki temu na zakończenie roku szkolnego każdy uczeń spędzi wyznaczony czas, z wszystkimi swoimi kolegami i koleżankami z klasy. Po zakończeniu każdej takiej zmiany uczniowie przygotowują laurkę/ rysunek/ wierszyk/ list do swojej koleżanki/ kolegi z ławki, w którym dziękują za wspólnie spędzony czas i wymieniają, co lubią w danej osobie; • „Szkolny Tydzień tolerancji”			
1. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli i opiekunów uczniów.	- prelekcje, - broszury, materiały informacyjne, - dramy sytuacyjne.	Koordinator WDN	Wg. planu WDN	Nauczyciele, wychowawcy, rodzice/ opiekunowie uczniów
Przykłady: • prowadzenie prelekcji, celem omówienie aktualnych problemów występujących między uczniami na różnym poziomie edukacji – geneza problemu, objawy, skutki, środki zaradcze, profilaktyka poprawnego zachowania; • dramy sytuacyjne, przedstawiające rzeczywiste sytuacje problemowe uczniów danej szkoły – nauczyciele oraz chętni opiekunowie wcielają się w przypisane im w scenariuszu postaci oraz odgrywają przedstawione w nim sytuacje. Kolejno starają się rozwiązać problem w odgrywanej scenie. Na zakończenie, scenki są analizowane, „aktorzy-dorośli” dzielą się tym co było dla nich trudne, niezrozumiałe, z czym mieli problemy oraz jakie towarzyszyły im uczucia. „Aktorzy-dzieci” dzielą się swoimi spostrzeżeniami i wspólnie zastanawiają się, jaka będzie najlepsza taktyka rozwiązania danego problemu; • poprawa kompetencji wychowawczych – zwrócenie uwagi jak ważne w procesie wychowawczym jest dawanie dobrego przykładu własnym zachowaniem, które jest spójne z tym czego uczymy swoich podopiecznych (zachowanie dopuszczające podwójne standardy jest niedopuszczalne czyli np. dorośli wychodzą z założenia, że im można zachowywać się w niewłaściwy, nieakceptowany sposób ponieważ są dorosłymi – takie sytuacje są niedopuszczalne i mogą doprowadzić do spadku zaufania dzieci do opiekunów, a w konsekwencji do ich oszukiwania), konsekwencja w słowach i działaniu, umiejętność słuchania problemów podopiecznych, cierpliwość, zrozumienie, docenianie szczerości i otwartości;				

	• praca nad poprawą bądź utrzymaniem satysfakcjonującego poziomu zaufaniu dzięki i młodzieży do dorosłych – opiekunowie dowiedzą się jak prowadzić ze swoimi podopiecznymi rozmowę w efektywny sposób oraz jakie zasady powinny obowiązywać obie strony (zajęcia prowadzone przez psychologa bądź przygotowanego w tym temacie pedagoga).
--	--

Część: Cyberprzemoc

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 283 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137, 2138, z 2017 r. poz. 244, 768, 773, 952, 966, 1214);
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2017 poz. 204);
7. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. 2017 r. 459);
8. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. 2015 r. poz. 1094);
9. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. 2016 r. poz. 922);
10. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2016 r. poz. 1654, z 2017 r. poz. 773);
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);
12. Ustawa o z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. 2017 r. poz. 1219).
13. Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości, sporządzona w Budapeszcie dnia 23 listopada 2001 r. (Dz.U. 2015 poz. 728);
14. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późn. zm.);
15. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
16. Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości, Budapeszt 23.11.2001 r., CETS nr 185.

Stan prawny z dnia 1.09.2017 r.

Wychowawczo-Profilaktyczny

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Cyberprzemoc” ma na celu ograniczenie i/lub całkowite wyeliminowanie zachowań agresywnych i przemocowych, realizowanych przy użyciu nowej technologii komunikacyjnej na terenie szkoły bądź poza nią. Prowadzone działania mają za zadanie uświadomić młodym uczniom, ich opiekunom oraz nauczycielom czym jest przemoc elektroniczna, jak należy się przed nią chronić, jakie prawa przysługują osobie, która stała się jej ofiarą, gdzie szukać pomocy i wsparcia oraz z jakimi konsekwencjami spotka się osoba dopuszczająca się przemocy elektronicznej.

Mając na uwadze prawidłowy rozwój dzieci, na terenie szkoły podejmowane są różnorodne działania wychowawcze. Współpraca z rodzicami/ opiekunami prawnymi dzieci powinna opierać się na:

- organizowaniu zebrań (tzn. wywiadówki, dni otwarte szkoły),
- prowadzeniu konsultacji indywidualnych z nauczycielem, wychowawcą,
- informowaniu i prowadzeniu spotkań edukacyjnych dla opiekunów dzieci. Spotkania prowadzone przez psychologów, pedagogów, służby policyjne i śledcze,
- wspieraniu rodziców i opiekunów prawnych dzieci.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących występowanie zjawiska cyberprzemocy wśród społeczności szkolnej.	- przeprowadzenie badań, ewaluacji.	Pedagog Psycholog	Wg. harmonogramu ewaluacji Rok po wprowadzeniu działań	Cała społeczność szkolna
2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej.	Przykłady: • przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zapoznania się z aktualnym poziomem zagrożenia występowaniem bądź określenia natężenia występowania sytuacji problemowych związanych z przemocą elektroniczną – badanie przygotowuje psycholog/ pedagog szkolny lub e-badania pt.: „Cyberprzemoc”; • sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności			
3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie				

efektywnego Programu wychowawczo-profilaktycznego.	szkolnej – psycholog/ pedagog szkolny opracowuje raport zawierający interpretację uzyskanych wyników lub e-badania pt.: „Cyberprzemoc”; Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu podjęcie działań prewencyjnych, wspierających poprawne relacje uczniowskie oraz rozwijającą świadomość istnienia cyberprzemocy, jej rodzajów, kształtowanie umiejętności radzenie sobie w sytuacjach trudnych oraz świadomość pojawiających się konsekwencji dla sprawcy oraz ofiary takich zachowań; przeprowadzenie ponownej ewaluacji po około roku czasu od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych; - stałe monitorowanie przestrzegania regulaminu szkoły oraz analizowanie z przestrzeganiem, których reguł społeczność szkolna ma problem i co jest tego przyczyną.			
1. Współpraca z rodzicami / opiekunami prawnymi uczniów w celu wyeliminowania zachowań przemocowych. 2. Opracowanie i upowszechnianie materiałów o zjawisku cyberprzemocy, jego formach, prawnych konsekwencjach popełnienia czynu oraz sposobów reagowania w przypadku znalezienia się w takiej sytuacji.	- materiały edukacyjno-informacyjne, - e-lekcja, - spotkania z wychowawcami, - udział w projekcie edukacyjnym nauczycielami, władzami szkoły, przedstawicielami policji, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Poradni Leczenia Uzależnień, psychologiem/ pedagogiem szkolnym. Przykłady: uświadamianie rodziców / opiekunów o istnieniu zjawiska cyberprzemocy wśród młodych ludzi oraz o różnorodności ich form występowania – przygotowanie materiałów informacyjnych, prelekcje przeprowadzone przez zaproszonych gości (tj. przedstawiciel policji, psycholog z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz z Poradni Leczenia Uzależnień), przygotowanie spisu literatury przedmiotu oraz zapewnienie wskazanych pozycji i/lub za pośrednictwem e-lekcji Akademii Aktywnej Edukacji pt.: „Świadomy rodzic – wszystko co należy wiedzieć”; udział w projekcie edukacyjnym „Cybernauci” spotkania rodziców / opiekunów z psychologiem szkolnym, specjalistą ds. cyberprzemocy, na których przedstawione zostają zagrożenia związane ze zjawiskiem przemocy elektronicznej;	Psycholog Nauczyciel informatyki Przedstawiciel Policji	Cały rok szkolny 2017/2018 W porozumieniu z instytucjami zewn. Cały rok szkolny	Rodzice / opiekunowie uczniów

	• spotkania rodziców / opiekunów z ekspertami z lokalnej instytucji ds. przeciwdziałania uzależnieniu od Internetu oraz zjawisku zwanemu fonoholizm; • wskazanie lub udostępnienie rodzicom / opiekunom literatury, zwiększającej ich kwalifikacje radzenia sobie z zaistniałym problemem; • podczas spotkania z psychologiem bądź specjalnie wykwalifikowanym nauczycielem, należy zapoznać rodziców / opiekunów ze sposobami prowadzenia trudnych rozmów ze swoimi pociechami; • podczas spotkania z przedstawicielami policji należy zapoznać zebranych z metodami prewencji; • przekazanie rodzicom / opiekunom prawnym uczniom programów edukacyjnych specjalnie przygotowanych do użytku domowego np. za pośrednictwem strony internetowej http://www.sieciaki.pl/ • wychowawcy i nauczyciele komunikują, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy, natomiast konsekwencje w wypadku ich pojawienia reguluje regulamin szkolny – przedstawienie podczas spotkania z rodzicami/ opiekunami, reguł i zasad postępowania w sytuacji pojawienia się zjawiska; • przedstawiciel policji/ wychowawca/ dyrekcja przekazuje rodzicom/ opiekunom dzieci informacje dotyczących skutków prawnych związanych z naruszeniem prawa przez nieletnich i pełnoletnich uczniów szkoły; • udział w programach dotyczących promocji zdrowego trybu życia organizowanych aktualnie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej lub wprowadzenie w życie podobnej inicjatywy; • wspólne rozwiązywanie indywidualnych problemów, proponowanie rozwiązań, poradnictwo; • zorganizowanie spotkania informacyjnego z przedstawicielami policji, którzy wyjaśnią przepisy prawne, które chronią uczniów przed zjawiskiem cyberprzemocy oraz wytłumaczą jakie działania należy podjąć, gdy taka sytuacja się pojawi.			
1. Podnoszenie kompetencji oraz stałe doszkalanie w temacie przemocy elektronicznej. 2. Nawiązanie stałej współpracy z policją, lokalnym ośrodkiem uzależnień i ich wspieranie w przypadku pojawienia się cyberprzemocy na terenie szkoły.	- szkolenia, - przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnym, - spotkania z przedstawicielami policji, psychologami, instytucjami/ organizacjami oferującymi wsparcie w przypadku wystąpienia cyberprzemocy.	Psycholog Przedstawiciel Policji Organizator programu Koordinator WDN Nauczyciel informatyki	Cały rok szkolny, Wg. potrzeb Wg. planu pracy szkoły	Nauczyciele i wychowawcy

	Przykłady: • nawiązanie współpracy z psychologiem i wspólnie organizowanie zajęć w formie psychodramy z tematyki cyberprzemocy – nauczyciele starają się wypracować jak najlepsze strategie rozmowy z dzieckiem na sytuacje trudne, w tym te dotyczące cyberprzemocy; • podczas spotkania z przedstawicielami policji, nauczyciele dowiadują się jakimi narzędziami i sposobami dysponują służby w związku z odnajdywaniem sprawców przemocy w sieci oraz jakie konsekwencje związane są z poszczególnym zachowaniem; • nauczyciele i wychowawcy uczestniczą w konferencjach i seminariach zewnętrznych o tematyce cyberprzemocy. Uzyskują tam najnowsze informacje na temat zjawiska, sposoby radzenia sobie w sytuacji pojawienia się sytuacji zagrożenia bądź jej symptomów oraz wymieniają się doświadczeniami związanymi z działaniami prewencyjnymi z innymi uczestnikami spotkań. • poszerzenie wiedzy nauczycieli i wychowawców z tematyki cyberprzemocy poprzez prowadzenie licznych szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych z przedstawicielami służb mundurowych oraz organizacji/ instytucji pomocowych; • udział w kampaniach społecznych, projektach i konferencjach – podnoszenie kwalifikacji oraz wymiana pomysłów i spostrzeżeń ze specjalistami oraz kolegami/ koleżankami po fachu; • wyznaczenie osoby-koordynatora, która będzie reagowała na każdy sygnał pojawienia się przemocy elektronicznej w szkole i pomiędzy uczniami czy pracownikami szkoły poza teren szkoły; • szkolenie z zakresu nowych mediów – zapoznanie pracowników placówki szkolnej ze specyfiką forów internetowych, blogów, portali i serwisów społecznościowych oraz aplikacji, z których obecnie korzystają uczniowie; • szkolenie informatyczne pozwalające opanować wiedzę z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu oraz aplikacji i dodatków które chronią i ograniczą możliwość włamania się w miejsca zabezpieczone hasłem bądź inne prywatne przestrzenie dostępne przez Internet.			
1. Zaangażowanie rodziców / opiekunów do współpracy przy organizacji uroczystości szkolnych i klasowych oraz	- nawiązanie współpracy rodziców ze szkołą i współorganizowanie wydarzeń, - spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem szkolnym,	Psycholog Pedagog Nauczyciele informatyki Specjalista ds. uzależnień	Cały rok szkolny, W porozumieniu z instytucjami zewn. Wg. planu pracy szkoły	Rodzice / opiekunowie uczniów

konkursów tematycznych. 2. Promowanie bezpiecznego korzystania z Internetu.	przedstawicielem policji, - e-lekcje.	Przedstawiciel Policji Wychowawca		
	Przykłady: • „Tydzień bezpiecznego Internetu”, Porady bezpiecznego korzystania z internetu na stronie www szkoły współorganizacja klasowych i szkolnych konkursów związanych z tematyką bezpiecznego korzystania z Internetu oraz Netykiety np. konkurs wiedzy na temat poprawnego i bezpiecznego zachowania się w Internecie, konkurs na najlepszy plakat/ spot reklamowy wskazujący na zagrożenia pojawiające się w Sieci, itp.; • branie udziału w corocznych zawodach organizowanych z okazji Dnia Bezpiecznego Internetu; • organizowanie happeningu na rzecz przeciwdziałaniu uzależnieniu od Internetu oraz fonoholizmowi; • zajęcia prowadzone w formie psychodramy podnoszące umiejętność empatycznego odczuwania; • wychowawca zapoznaje rodziców / opiekunów uczniów z zasadami bezpiecznego korzystania z sieci oraz informowanie ich o sposobach przeciwdziałania cyberprzemocy i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Świadomy rodzic – problem agresji w Internecie”; • psycholog/ pedagog szkolny informuje rodziców / opiekunów uczniów o objawach uzależnienia od nowych mediów tj. telefon komórkowy, komputer czy Internet; • spotkanie ze specjalistą ds. uzależnień od Internetu oraz fonoholizmu mające na celu uświadomić rodziców w zakresie zagrożeń płynących z nowych mediów i nowych technologii; • lekcja przeprowadzona przez przedstawiciela policji, który zapozna rodziców ze statystykami, objawami oraz sposobami przeciwdziałania cyberprzemocy, jak także zapozna rodziców z konsekwencjami jakie czekają sprawcę zdarzenia; • nawiązanie stałej współpracy z psychologiem / pedagogiem szkolnym w zakresie poprawnego, efektywnego korzystania z sieci Internetowej oraz prowadzenia działań wpływających na zapewnienie uczniom bezpieczeństwa podczas korzystania z komputerów/ laptopów/ telefonów komórkowych/ tabletów domowych; • zawiązanie grupy rodzicielskiej i opracowanie sposobów szybkiego reagowania w przypadku pojawienia się sytuacji kryzysowych.			
1. Edukacja medialna mające na celu kształtowanie wysokiego poziomu rozwoju	- udział w uroczystościach, - godzina wychowawcza, wykłady, - godziny wychowawcze,	Wychowawcy Specjaliści ds. uzależnień Organizatorzy uroczystości	Cały rok szkolny, W porozumieniu z instytucjami zewn.	Uczniowie

intelektualnego i wiedzy.	- analiza reklam zamieszczanych w Internecie, TV, gazetach	i imprez szkolnych		
2. Uświadomienie uczniom znaczenia nowych mediów oraz zagrożeń, jakie są z nim związane.	Przykłady: • zapoznanie uczniów z zaletami i wadami korzystania z nowych mediów. Uświadomienie jak bardzo zmienił się świat na przestrzeni ostatnich lat oraz jak szybko ewoluuje za pomocą nowych narzędzi do komunikowania się z innymi ludźmi; • zwrócenie uwagi na problematykę zjawiska, związaną przede wszystkim z możliwymi konsekwencjami tego typu działań, zarówno dla ofiary, jak i sprawcy cyberprzemocy; • przygotowanie uczniów do krytycznego i selektywnego odbioru treści znalezionych w Internecie – nauczyciel prezentuje uczniom wybrane wcześniej reklamy telewizyjne, internetowe oraz umieszczane w gazetach oraz wspólnie podejmują się interpretacji zamieszczonych tam treści i ich prawdziwego przekazu; • uczniowie dokonują analizy reklam (telewizyjnych) na wybrany wcześniej temat (np. płeć, wiek, wykształcenie, kolor skóry, narodowość), interpretują ich przekaz oraz starają się wyjaśnić jego możliwe oddziaływanie na otaczającą rzeczywistość; • uczniowie dokonują przeglądu reklam gazet codziennych. Ustalają liczebność reklam o nastawieniu konsumpcyjnym, ideowym, płciowym itp. Podczas godziny wychowawczej wspólnie zastanawiają się jaki wpływ wywiera dany przekaz reklamowy na postrzeganie np. danej grupy społecznej, idei.			
1. Zwiększanie wiedzy uczniów na temat cyberprzemocy, prewencji oraz reagowaniu w przypadku pojawienia się zagrożenia.	- e-lekcje, - spotkanie z specjalistą ds. uzależnień, przedstawicielem policji.	Wychowawcy Nauczyciele informatyki Psycholog Pedagog Specjaliści ds. uzależnień Przedstawiciele Policji	Cały rok szkolny, W porozumieniu z instytucjami zewn.	Uczniowie
2. Zapoznanie uczniów i wychowanków z występującymi formami cyberprzemocy oraz skutecznym sposobom przeciwdziałania zjawisku.	Przykład: • podczas zajęć prowadzonych przez przedstawiciela policji, warto zapoznać uczniów czym jest cyberprzemoc, jakie symptomy i zachowania na nią wskazują, w jaki sposób należy radzić sobie z zaistniałą sytuacją oraz jak bronić przed jej pojawieniem i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Czy jesteś (nie)bezpieczny w sieci?” (dla uczniów klas IV, V i VII SP) oraz e-lekcja pt.: „Cyberprzemoc - przerwij milczenie!”			

	• uświadomienie podopiecznym jakie emocje może wywołać cyberprzemoc u ofiary oraz jakie są jej konsekwencje – proponowaną formą zajęć jest psychodrama, dzięki której uczniowie będą rozwijać zdolność do empatii; • podczas spotkania ze specjalistami ds. uzależnień oraz przedstawicielami policji należy uświadomić jakie mogą być konsekwencje prawne i psychiczne dla sprawcy przemocy; • wypracowanie aktywnej postawy reagowania na różne formy przemocy u uczniów. Uświadomienie jak ważne jest podejmowanie działania, nie pozostawanie biernym – zajęcia treningowe prowadzone podczas godziny wychowawczej i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Stop agresji wśród nas!” (dla uczniów klas IV, V i VII SP) oraz e-lekcja pt.: „Przemoc to nie tylko siniaki. Jak reagować w sytuacji przemocy?”			
1. Propagowanie zasad dobrego zachowania w Internecie. 2. Rozwijanie świadomości bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez uczniów. 3. Promowanie wśród uczniów zasad poprawnego zachowania się w świecie wirtualnym. 4. Zaangażowanie uczniów w projekty o tematyce przeciwdziałaniu cyberprzemocy oraz uzależnieniu od korzystania z nowych mediów.	- spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, policją, - udział w uroczystościach, - burza mózgów, - e-lekcja, - praca indywidualna i w grupach, - godziny wychowawcze.\	Wychowawcy Nauczyciele informatyki Psycholog Pedagog Specjaliści ds. uzależnień Przedstawiciele Policji Nauczyciele	Cały rok szkolny, W porozumieniu z instytucjami zewn.	Uczniowie
	Przykłady: • zajęcia podczas godziny wychowawczej oraz na informatyce dotyczące bezpiecznego korzystanie z nowych mediów ze szczególnym uwzględnieniem Internetu i telefonu komórkowego; • informowanie uczniów o konieczności ochrony swoich danych osobowy oraz ewentualnych konsekwencjach wynikających z ich niedopilnowania – pogadanka prowadzona podczas godziny wychowawczej i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Chronię swoją prywatność” dla uczniów IV-VIII • udział w corocznym Dniu Bezpiecznego Internetu; • wypracowanie reguł bezpieczne korzystania z Sieci oraz zapoznanie się z zasadami kulturalnego użytkowania Internetu tzw. Netetykiety – inscenizacje, prelekcje, prezentacja multimedialna; • wychowawca zapoznaje uczniów z koniecznością ochrony danych oraz cudzej własności interpersonalnej; • podczas zajęć uczniowie opracowują model odpowiedniego zachowania w sytuacji stania się ofiarą, świadkiem lub sprawcą przemocy elektronicznej;			

	• promocja bezpiecznych stron internetowych i oprogramowania zabezpieczającego przed niepożądanymi treściami na szkolnej stronie internetowej; • umiejętność prowadzenie dyskusji, poprawnego formułowanie problemów i ich argumentowania oraz mówienia o emocjach swoich i innych ludzi; • wypracowanie wśród uczniów zasady działania według zasady: widzę, reaguję, pomagam; • zajęcia – z psychologiem lub wykształconym w tym kierunku nauczycielem – na temat tolerowania odmienności poglądów, zachowania itp. oraz przeciwdziałanie zjawisku dyskryminacji; • uczenie jakie działania podejmować kiedy staną się ofiarą, świadkiem bądź sprawcą przemocy elektronicznej; • promowanie zdrowego sposobu spędzania wolnego czasu w gronie rówieśników; • godzina wychowawcza poświęcona odpowiednim i konstruktywnym formą spędzania wolnego czasu w Internecie.		
- projekcje filmów podczas godziny wychowawczej.	Wychowawca	Wg. planu pracy klasy	Uczniowie
Przykłady: • projekcja filmu dokumentalnego „Cyberbully” od 12 roku życia, opowiadająca historię 17-letniej dziewczyny, która dostaje od mamy w prezencie urodzinowym wymarzony komputer. Niedługo później bohaterka staje się ofiarą cyberprzemocy na jednym z portali społecznościowych; • zapoznanie uczniów ze spotem kampanii społecznej prowadzonej przez SaferInternet.pl. film pt.: „W którym świecie żyjesz?” oraz wspólne podjęcie się interpretacji zawartych tam treści; • projekcja, wśród uczniów od 15 roku życia, filmu Jana Komasy – „Sala Samobójców”, w celu uświadomienia jak wielu młodych ludzi stara się rozwiązać swoje młodzieńcze problemy w Internecie. Często świadomie bądź nieświadomie szukają pomocy, wiedząc że nie mogą liczyć na wsparcie najbliższych; • kreskówka pt. „Nuggets” w przejrzysty sposób obrazująca mechanizmy uzależnienia oraz ich konsekwencje dla dalszego funkcjonowania.			

1. Zaangażowanie młodych ludzi do aktywnego działania w sytuacji pojawienia się zjawiska cyberprzemocy. 2. Udział w kampaniach, wydarzeniach oraz projektach społecznych uświadamiającego powagę zjawiska.	- kampanie społeczne, - skrzynka zaufania.	Opiekun SU Rzecznik Praw Ucznia Pedagog Psycholog Nauczyciele	Wg. planu SU Cały rok szkolny	Uczniowie
	Przykłady: • zaangażowanie dzieci i młodzieży do udziału w kampanii <i>Młodzi Przeciw Mowie Nienawiści w Internecie</i>. Celem kampanii jest walka z dyskryminacją i rasizmem w formie mowy nienawiści obecnej w sieci Internet; • zachęcenie młodzieży do udziału w projekcie <i>Dbaj o Fejs</i>, której celem jest zwrócenie uwagi na konsekwencje nierozważnych działań w sieci tj. nierozważne przesyłanie zdjęć o charakterze seksualnym, cyberprzemocy, ochrony dostępu do prywatnych kont i profili zabezpieczonych hasłem bądź innymi środkami, jak także komentowanie i publikowanie ryzykownych informacji; • zachęcanie uczniów do udziału w innych kampaniach społecznych np. tych promujących zdrowy i aktywny styl życia; • umieszczenie na terenie szkoły tzn. skrzynki zaufania, która pozwala uczniom w anonimowy sposób informować o problemach swoich lub swoich znajomych z klasy czy szkoły. Przed podjęciem się tej inicjatywy każdy wychowawca klas uwrażliwia uczniów w jaki sposób funkcjonuje skrzynka. Należy wytłumaczyć im, że pisanie liścików nie jest zabawą, a fałszywe informowanie to również forma przemocy. Wychowawcy klas przybliżają swoim podopiecznym jak przebiega procedura interwencyjna (np. obejmuje wsparcie ofiary, zabezpieczenie dowodów, ustalenie okoliczności danego zdarzenia, wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy, monitorowanie sytuacji ucznia nawet po zakończeniu interwencji) oraz podejmują odpowiednie działania, w przypadku każdego zgłoszenia; • szkoła zapewnia osobom poszkodowanym oraz świadkom danego zdarzenia o charakterze przemocowym, pomoc psychologiczną (za zgodną prawnych opiekunów uczniów); • nauczyciele i wychowawcy klas pracują nad wzmocnieniem relacji oraz stałym budowaniem zaufania pomiędzy młodym człowiekiem, a psychologiem/ pedagogiem szkolnym/ nauczycielem. Uświadomienie, że każdy problem i wątpliwość zostanie wysłuchany, przeanalizowany i rozwiązany, natomiast zgłaszający problem może liczyć na pełną swobodę i anonimowość.			

Część: Środki psychoaktywne

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 283 z późn. zm.);
2. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526);
3. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 poz. 1591);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);
6. **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. z zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249);**
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach - „Bezpieczna+” (Dz. U. z 2015 r. poz. 972);
8. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
9. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
11. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2010 r. nr 127, poz. 857);
12. **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);**
13. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości w przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2013 r. poz. 1563);
14. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2016 r. poz. 1654, z 2017 r. poz. 773);
15. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
16. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390).

17. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
18. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2017 r. poz. 697);
19. Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

Stan prawny na dzień 1.09.2017 r.

Wprowadzenie

Zagrożenia dzieci i młodzieży substancjami psychoaktywnymi jest szczególnie ważnym i niepokojącym zjawiskiem. Według badań ogólnopolskich prowadzonych na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej co piąty polski nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty amfetaminy, a co piętnasty heroiny. Problem narkomanii w Polsce nie dotyczy już tylko określonych grup czy środowisk społecznych, ale jest zagrożeniem powszechnym. Niestety trzeba przyjąć, że każde dziecko może mieć kontakt ze środkami odurzającymi.

Problem narkomanii ma charakter interdyscyplinarny. Znajduje się on w polu zainteresowania różnych służb, takich jak lecznictwo, oświata, pomoc społeczna, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, media. Każda z nich styka się z tym zjawiskiem od innej strony.

Także szkoła oraz nauczyciele mają do spełnienia podobne zadanie jak rodzice: powstrzymać dzieci przed sięgnięciem po narkotyki. Spędzają z nimi bowiem dużą część czasu, stają się ich autorytetem, mają wielki wpływ na ich rozwój. To także rolą szkoły, wszystkich osób zaangażowanych w proces wychowawczy jest identyfikacja zachowań ryzykownych uczniów i związanych z tym zagrożeń.

Grupami szczególnie narażonymi na używanie substancji psychoaktywnych są dzieci i młodzież pozostające bez opieki rodzicielskiej, „dzieci ulicy”, niepełnoletnie osoby popełniające czyny karalne, osoby zagrożone demoralizacją, dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym, a także młodzież z zaburzeniami zachowania oraz koncentracji i uwagi.

Grupy młodzieży zagrożonej wymagają szczególnych oddziaływań profilaktycznych prowadzących do zmiany stylu życia i zaprzestania używania narkotyków, w szczególności działań zwiększających wiedzę na temat skutków używania środków odurzających, substancji psychotropowych i środków zastępczych, kształtujących przekonania normatywne i postawy prozdrowotne, a także zmniejszających deficyty umiejętności psychospołecznych.

Wnioski z wielu badań naukowych wskazują, że jeśli działania na rzecz zapobiegania narkomanii mają być skuteczne, muszą wykorzystywać współczesną wiedzę na temat czynników chroniących, czynników ryzyka oraz modeli teoretycznych wyjaśniających zjawisko inicjacji narkotykowej i rozwijania się problemowego wzoru używania substancji psychoaktywnych.

Dorobek naukowy w dziedzinie profilaktyki jest bogaty, a jednocześnie wiedza z tego obszaru nie jest dostatecznie wykorzystywana. Z tego powodu kluczową rolę odgrywa właściwe przygotowanie realizatorów programów profilaktycznych, systematyczna ewaluacja oraz upowszechnianie programów o **zweryfikowanej w badaniach jakości**.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Kształtowanie odpowiednich postaw poprzez stosowanie odpowiednich działań wychowawczych i profilaktycznych utrzymane zostało w zgodzie z **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2015 poz. 1249)** oraz **Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2018 poz. 214)**

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Środki psychoaktywne” ma na celu, opisane w Rozporządzeniu, skuteczne przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychoaktywnych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów naszej szkoły, w szczególności charakteryzujących się nieprzestrzeganiem przyjętych dla danego wieku zwyczajowych norm i wymagań, niosących ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego oraz jego otoczenia społecznego.

Działalność wychowawcza

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących występowanie problemu zażywania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną.	- prowadzenie badań, ewaluacji.	Pedagog Psycholog Dyrektor Zespół ewaluacyjny Nauczyciele Rodzice	Wg. planu ewaluacji Na początku roku szkolnego	Cała społeczność szkolna

2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej. 3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego Programu wychowawczo-profilaktycznego.	Przykłady: • przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zapoznania się z aktualnym poziomem podatności środowiska bądź aktualnie istniejącym zagrożeniem, ilością sytuacji problemowych wśród uczniów szkoły – badanie przygotowuje psycholog/ pedagog szkolny i/lub odbywa się za pośrednictwem kompleksowego badania AAE pt.: „Środki psychoaktywne”; • sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej – psycholog/ pedagog szkolny opracowuje raport zawierający interpretację uzyskanych wyników i/lub odbywa się za pośrednictwem kompleksowego badania Akademii Aktywnej Edukacji pt.: „Środki psychoaktywne”; • Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu wypracowanie odpowiednich działań prewencyjnych, wspierających poczucie własnej wartości oraz umiejętność asertywnego wyrażania swojego zdania; • przeprowadzenie ponownej ewaluacji po około roku czasu od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych; • stałe monitorowanie przestrzegania regulaminu szkoły oraz analizowanie z przestrzeganiem, których reguł społeczność szkolna ma problem i co jest tego przyczyną; • wychowawcy klas/ wyznaczony do zadania nauczyciel dokonuje analizy środowiska lokalnego, domowego oraz szkolnego, w którym przebywają uczniowie, pod kątem styczności lub ewentualnego zażywania substancji psychoaktywnych.			
1. Poszerzenie wiedzy rodziców / opiekunów prawnych, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych	- spotkanie z psychologiem, pedagogiem szkolnym, pracownikami poradni, policją. - e-szkolenie, - nawiązanie współpracy z policją, poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii.	Pedagog Psycholog Dyrektor	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Rodzice / opiekunowie uczniów, nauczyciele i wychowawcy

objawów używania środków i substancji. 2. Dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom / opiekunom prawnym na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków i substancji, o których mowa we wstępie do niniejszego dokumentu. 3. Opracowanie i upowszechnianie materiałów z zakresu edukacji zdrowotnej, ze szczególnych uwzględnieniem zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, skierowanych do nauczycieli i rodziców. 4. Poradnictwo psychoedukacyjne dla rodziców / opiekunów uczniów prowadzone przez szkolnych specjalistów.	Przykłady: • podnoszenie kompetencji nauczycieli i rodziców/ opiekunów uczniów poprzez udział w szkoleniu w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej – szkolenie prowadzone przez wyspecjalizowanego w temacie psychologa, czy pedagoga szkolnego i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Narkotyki i dopalacze - wszystko, co należy wiedzieć”; • zamówienie materiałów dotyczących substancji psychoaktywnych z Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii. Dystrybucja materiałów wśród rodziców / opiekunów prawnych oraz nauczycieli; • przedstawienie rodzicom / opiekunom uczniów źródeł informacji na temat profilaktyki antynarkotykowej dostępnych w Internecie (strony Ośrodka Rozwoju Edukacji, Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii); • spotkania z psychologiem szkolnym i/lub psychologiem z Poradni Leczenia Uzależnień – pogadanki dotyczące rozpoznawania oraz przeciwdziałania uzależnieniom; • organizacja spotkania z ekspertami z poradni ds. przeciwdziałania narkomanii lub policją – spotkania uświadamiające dorosłym zjawiska uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz skutków ich krótkotrwałego i długotrwałego zażywania; • informowanie rodziców podczas zebrań o instytucjach, do których mogą się zgłosić o pomoc w razie wystąpienia problemu; • współpraca z lokalnymi instytucjami przeciwdziałającymi uzależnieniom i narkomanii w kwestii dostarczenia materiałów niezbędnych do posiadania odpowiedniej wiedzy oraz współpraca podczas opracowywania autorskich materiałów informacyjnych; • konsultacja z edukatorami z poszczególnych województw, wyznaczonymi przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
--	---

1. Pedagogizacja rodziców / opiekunów prawnych na zebraniach w zakresie m.in. przeciwdziałania ryzykownym zachowaniom związanym z używaniem substancji psychoaktywnych. 2. Spotkania rodziców / opiekunów prawnych z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej na terenie szkoły.	- spotkania z wychowawcami, - spotkania z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, - organizowanie dyżurów pomocowych, - prelekcje.	Pedagog Psycholog Dyrektor Nauczyciele Wychowawcy	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Rodzice / opiekunowie uczniów
	Przykłady: • organizacja szkolenia dla rodziców / opiekunów uczniów na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach; • przedstawienie rodzicom / opiekunom uczniów czynników zwiększających ryzyko sięgania po środki psychoaktywne; • informowanie rodziców / opiekunów uczniów o instytucjach, do których mogą się zgłosić o pomoc w razie wystąpienia problemu; • przekazywanie rodzicom / opiekunom uczniów materiałów dotyczących środków psychoaktywnych, uzależnień i ich przeciwdziałaniu; • organizacja spotkań w formie prelekcji z pracownikami lokalnej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, pracownikami instytucji przeciwdziałających uzależnieniom i narkomanii oraz policji; • organizacja dyżuru pracownika Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, na którym rodzice / opiekunowie uczniów mogą rozszerzyć swoją wiedzę, bądź rozwiązać indywidualne wątpliwości.			
1. Informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców / opiekunów prawnych o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach	- spotkanie z rodzicami/ opiekunami uczniów, - zapoznanie zebranych z regulaminem oraz Programem Profilaktyki szkolnej.	Pedagog Psycholog Dyrektor Nauczyciele Wychowawcy	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie
	Przykłady: • informowanie o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią podczas zebrania klasowego;			

zagrożenia narkomanią.	• udostępnienie Programu Profilaktyki oraz procedur na stronie internetowej szkoły oraz poinformowanie rodziców / opiekunów prawnych o możliwości zapoznania się z takim programem; • umożliwienie rodzicom / opiekunom prawnym konsultacji z pedagogiem szkolnym w sprawie możliwych konsekwencji zaistniałego zagrożenia.			
	- godzina wychowawcza, - prelekcje.	Nauczyciele Wychowawcy	Wg planu pracy klasy	Uczniowie
	Przykłady: • przedstawienie programu profilaktyki oraz procedur postępowania w razie wystąpienia problemu związanego z niebezpiecznymi substancjami na terenie szkoły podczas godziny wychowawczej; • precyzyjne wyjaśnienie konsekwencji szkolnych związanych z posiadaniem bądź używaniem substancji psychoaktywnych. • organizacja prelekcji w celu wyjaśnienia procedur związanych z sytuacjami zagrożenia narkomanią.			
Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie wśród nauczycieli i wychowawców szkolenia zwiększającego wiedzę dotyczącą rozpoznawania oraz przeciwdziałania zagrożeń płynących z używania substancji psychoaktywnych przez uczniów.	- szkolenia, e-szkolenia, - spotkania z specjalistami MONARu, policją, psychologami, itp.	Pedagog Psycholog Dyrektor Nauczyciele Wychowawcy	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Nauczyciele i wychowawcy
	Przykłady: • szkolenie nauczycieli w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej i/lub zapoznanie nauczycieli z e-szkoleniem pt.: „Nowe obowiązki szkoły w zakresie przeciwdziałania narkomanii”, które wynikają z rozporządzenia MEN z 18 sierpnia 2015r; • organizacja spotkania z pracownikami stowarzyszenia MONAR; • organizacja spotkania z pracownikami policji – zapoznanie nauczycieli z konsekwencjami prawnymi			

	i dostępnymi metodami reakcji na zidentyfikowany problem; • organizowanie spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym – zapoznanie z psychofizycznymi symptomami zażywania substancji psychoaktywnych, możliwymi konsekwencjami zdrowotnymi oraz krokami, które należy podjąć w sytuacji rozpoznania sytuacji problemowej; • doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki podczas szkolenia na temat zażywania środków i substancji psychoaktywnych, poznanie norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych i/lub uzależniających; • zapoznanie Rady Pedagogicznej z materiałami dotyczącymi działań antynarkotykowych i anty-uzależnieniowych dostępnymi na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji; • spotkanie z pracownikami lokalnej poradni przeciwdziałania uzależnieniom i narkomanii; • zwiększenie kwalifikacji pedagoga szkolnego w kwestii przeciwdziałania używaniu środków psychoaktywnych w celu zapewnienia możliwości konsultacji.			
1. Zapoznanie nauczycieli z dostępnymi narzędziami profilaktycznymi.	- szkolenia,	Pedagog	Wg planu pracy szkoły	Nauczyciele i wychowawcy
2. Analiza relacji pomiędzy opiekunami dzieci, młodzieży szkolnej.	- badanie ewaluacyjne,	Psycholog	Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	
3. Nawiązanie bliższej współpracy pomiędzy opiekunami uczniów w celu eliminowania czynników ryzyka związanych z możliwością zażywania/ kontaktu z substancjami psychoaktywnymi.	- spotkanie z psychologiem/ pedagogiem szkolnym,	Dyrektor		
	- tworzenie procedur.	Koordinator WDN		
	Przykłady: • udział nauczycieli w szkoleniu z rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej; • zapoznanie nauczycieli z programem „Szkolna Interwencja profilaktyczna”, rekomendowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej; • zapoznanie nauczycieli z występującymi w otoczeniu czynnikami ryzyka zażywania lub nadużywania substancji psychoaktywnych oraz opracowanie i wprowadzenie odpowiednich działań eliminujących lub redukujących ich wpływ na społeczność szkolną – spotkanie prowadzi wyspecjalizowany w temacie pedagog/ psycholog szkolny; • zapoznanie nauczycielami z czynnikami chroniącymi oraz osłabianie czynników ryzyka poprzez wzmacnianie			

	czynników chroniących – spotkanie prowadzi wyspecjalizowany w temacie pedagog/ psycholog szkolny; • zbudowanie narzędzia diagnostycznego (opierającego się na czynnikach chroniących) pozwalającego określić poziom relacji pomiędzy opiekunami prawnymi/ faktycznymi, a opiekunami szkolnymi uczniów oraz przeprowadzenie właściwego badania i/lub skorzystanie z kompleksowego badania Akademii Aktywnej Edukacji pt.: „Współpraca z rodzicami”; • przypomnienie nauczycielom Procedury Niebieskiej Karty przez psychologa/ pedagoga • przypomnienie procedury na wypadek zidentyfikowania problemu w szkole.
--	--

1. Udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów, ich rodziców / opiekunów uczniów w przypadku używania środków i substancji opisanych we wstępie do niniejszego dokumentu. 2. Uświadamianie rodziców / opiekunów uczniów oraz samych zainteresowanych miejscach, w których mogą szukać pomocy w razie wystąpienia problemu.	- materiały informacyjne i edukacyjne Przykłady: • opracowanie oraz prezentacja w szkole materiałów we współpracy z lokalną poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii oraz policją; • organizacja wśród uczniów konkursu na najlepszy plakat dotyczący poszczególnych instytucji, w których uczniowie mogą szukać pomocy w razie wystąpienia problemu. Konkurs poprzedzony lekcjami wychowawczymi informującymi o dostępnych możliwościach.	Pedagog Psycholog	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie
1. Spotkania z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, stowarzyszenia MONAR, policji. 2. Informowanie uczniów na temat konsekwencji prawnych związanych z posiadaniem i używaniem nielegalnych środków.	- pogadanki, - prelekcje, - spotkania ze specjalistami. Przykłady: • przygotowanie informującego spotkania dla uczniów o środkach psychoaktywnych (czym są środki psychoaktywne – spotkanie prowadzi psycholog/ pedagog szkolny wraz z wychowawcą; • przygotowanie informującego spotkania dla uczniów o zagrożeniach płynących z przyjmowania środków psychoaktywnych – spotkanie prowadzi psycholog/ pedagog szkolny wraz z wychowawcą • organizacja prelekcji dotyczącej niebezpieczeństwa związanego z przyjmowaniem środków zastępczych (dopalaczy) – psycholog/ pedagog szkolny przygotowuje prezentacje multimedialną, za pomocą której pokazuje uczniom zmiany zachodzące w ciele i mózgu człowieka (porównanie osoby zdrowej, nie zażywających w/w substancji oraz osoby uzależnionej);	Pedagog Psycholog Dyrektor Wychowawcy	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Uczniowie Rodzice i opiekunowie prawni

	- indywidualne spotkania ze specjalistami z uczniami, u których zidentyfikowano problem przyjmowania środków psychoaktywnych; - informowanie uczniów na godzinach wychowawczych o konsekwencjach prawnych związanych z posiadaniem nielegalnych substancji; - organizacja spotkania z pracownikami policji dla rodziców / opiekunów prawnych, uczniów oraz nauczycieli, na których przedstawione zostaną możliwe scenariusze będące konsekwencją posiadania lub zażywania nielegalnych substancji; - opracowanie materiałów we współpracy z lokalną poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii oraz policją; - zapoznanie nauczycieli i uczniów z Programem Przeciwdziałania Przyjmowaniu Substancji Uzależniających „Unplugged” opisanym na stronie internetowej Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii.			
1. Organizacja aktywności angażujących uczniów w poznawanie obowiązującego prawa.	- konkursy.	Organizatorzy konkursów Nauczyciele plastyki, Nauczyciele języka polskiego	Wg. planu pracy szkoły Cały rok szkolny	Uczniowie
	Przykłady: - konkurs na najlepszą pracę plastyczną przedstawiającą konsekwencje prawne związane z naruszeniem ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii; - konkurs na najlepszy wytwór poetycki związany z promowaniem zdrowego trybu życia.			
1. Rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów i wychowanków.	- lekcje wychowawcze, - e-lekcje.	Wychowawcy Pedagog Psycholog Specjalista ds. uzależnień	Wg. planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga/psychologa	Uczniowie
2. Kształtowanie wśród uczniów postaw zapobiegających podatności na ryzyko kontaktu ze środkami	Przykłady: - u - lekcje wychowawcze dotyczące działania i niebezpieczeństwa, jakie niesie ze sobą używanie środków psychoaktywnych. Przedstawienie przykładów zatrucia czy wręcz zgonów po zażywaniu substancji zastępczych i/lub za			

psychoaktywnymi. 3. Kształtowanie w uczniach chęci dbania o swoje bezpieczeństwo.	pośrednictwem e-lekcji pt.: „Mocni gracze kontra dopalacze” (dla uczniów klas V, VIII) lub e-lekcji pt.: „Narkotyki i dopalacze” • szkolenie dla uczniów informujące o zagrożeniach płynących z zażywania substancji psychoaktywnych i promujące zdrowy tryb życia; • wprowadzenie do programu godzin wychowawczych lekcji przedstawiających sytuacje ryzykowne. Kształtowanie właściwych postaw wobec niebezpiecznych zachowań ze strony rówieśników; • zapoznanie uczniów z treścią e-lekcji pt.: „Przestrzegam zasad!” (dla uczniów klas I-IV SP), „Zawsze bezpiecznie”, „Dbam o bezpieczeństwo w czasie wakacji” (dla uczniów SP) lub e-lekcji pt.: „Chronię swoją prywatność” (dla uczniów IV-VIII SP) oraz „Bezpieczeństwo niejedno ma imię” (dedykowana uczniom SPP).			
1. Wdrażanie zewnętrznych programów wspomagających rozwój umiejętności społecznych.	- publikacje, wzory lekcji, - e-lekcja, - współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, lokalnym Wolontariatem.	Opiekun Wolontariatu Specjalista z PPP	Wg. planu pracy Klubu Wolontariatu Wg. planu pracy szkoły	Uczniowie
	Przykłady: • wykorzystanie publikacji „Scenariusze zajęć z zakresu kształtowania umiejętności psychospołecznych uczniów w praktyce szkolnej” opublikowanej na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji; • współpraca z poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w zakresie rozszerzania wykorzystywanych metod rozwoju umiejętności społecznych; • współpraca z lokalnym wolontariatem – celem jest zapoznanie uczniów z ideą wolontariatu, możliwościami i obowiązkami, jakie ze sobą niesie, różnorodnością form wolontariatu, którą należy dostosować do potrzeb i zdolności danego ucznia oraz zapoznanie uczniów z e-lekcją pt.: „Wiele twarzy wolontariatu”			
1. Zróżnicowanie form pracy z uczniami mające na celu zwiększenie ich zaangażowania w proces	- aktywizujące formy pracy z uczniem, - pogadanki, - wolontariat.	Wszyscy nauczyciele Opiekun SKW	Wg. planu pracy szkoły Wg planu pracy wych-prof. klasy	Uczniowie

nauczania.	Przykłady: • wykorzystywanie aktywnych metod pracy z uczniem np.: praca w grupach, gry sytuacyjne, socjodramy, dyskusje i debaty, case study, „burza mózgów”, wywiady, wypełnianie kwestionariuszy, ankiet, quizów, analiza dokumentów źródłowych, wytworów artystycznych, źródeł elektronicznych, wykonywanie analizy SWOT oraz okresowe badanie potencjału i zauważanie jego zmian, analiza argumentów „za” i „przeciw”, gry i zabawy edukacyjne, stosowanie metod audiowizualnych, przygotowanie prac manualnych; • zaangażowanie uczniów do udziału w różnych formach wolontariatu (wolontariat na rzecz osób młodszych, rówieśników, osób starszych, niepełnych, niepełnosprawnych, wolontariat na rzecz zwierząt, zabytków, przyrody itp.). Dzięki takiej aktywności mogą rozwijać swoje kompetencje i zdolności oraz przekonać się w praktyce do jakich prac mają predyspozycje oraz ich wykonywanie sprawia im satysfakcję; • organizacja wymiany uczniowskiej między miastami lub krajami; • udział w rajdach, wycieczkach szkolnych; • organizacja dnia poświęconego kulturze danego kraju; • uświadamianie uczniów na tematy dotyczące bieżących spraw dotyczących całego świata np.: niebieski wieloryb, cyberprzemoc, problem rasizmu i nietolerancji odmienności; • zapoznajanie uczniów z historią regionu, w którym mieszkają; • rozwijanie świadomości multikulturowości wielu społeczeństw.			
1. Kształtowanie u uczniów i wychowanków umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji.	- aktywność fizyczna, - e-lekcje, - pogadanki. - udział uczniów w zawodach sportowych	Nauczyciele WF	Cały rok szkolny Wg terminarza zawodów	Uczniowie Rodzice
2. Rozwijanie umiejętności życiowych u uczniów przez ćwiczenie odpowiednich postaw.	Przykłady: • promocja aktywności fizycznej jako metody radzenia sobie ze stresem – zachęcanie uczniów do udziału w proponowanych przez szkołę fakultatywnych zajęciach sportowych, spotkania ze znanymi lokalnie sportowcami, przeprowadzenie wywiadów z osobami ćwiczącymi regularnie, spotkania z osobami prowadzącymi zajęcia tańca, fitness, pracujące na siłowni itp.;			

	• prelekcje przygotowane we współpracy z psychologiem szkolnym przedstawiające różne metody radzenia sobie ze stresem i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Nie zgrzytaj zębami! Pozbądź się stresu!” (dedykowanej uczniom SPP); • zaproszony lekarz prowadzi pogadankę na temat właściwego odżywiania i jego wpływu na ciało, mózg oraz radzenie sobie ze stresem; • przygotowany w temacie pedagog prowadzi zajęcia uzupełniające wiedzę uczniów na temat higieny osobistej, wyrabianie wrażliwości estetycznej.			
1. Kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.	- godziny wychowawcze, pogadanki, - dramy, dyskusje, „burze mózgów”, konkursy.	Wychowawcy Pedagog Psycholog	Wg planu pracy wych- prof. klasy Wg planu pracy pedagoga i psychologa	Uczniowie
2. Rozwijanie w uczniach umiejętności podejmowania autonomicznych decyzji.	Przykłady: • udział uczniów w lekcjach z wyświetlanym materiałem dotyczącym niebezpiecznych substancji i sytuacji, które mogą być ryzykowne. Uczniowie analizują przedstawione przez nauczyciela sytuacje, wskazują elementy niebezpieczne, ryzykowne oraz określają jakie zachowanie powinno wystąpić w zamian; • prowadzenie zajęć wychowawczych z odgrywaniem scenek z możliwymi sytuacjami stanowiącymi zagrożenie np.: namawianie do zakupu narkotyków, do spożywania alkoholu, do odbywania ryzykownych stosunków seksualnych, do zamieszczania obraźliwych dla kogoś zdjęć z ich podobizną w mediach społecznościowych, itp.; • nauczyciele informują uczniów w jaki sposób należy podejmować się realizacji projektów klasowych podzielonych na odpowiednie fazy: wybieranie grup, planowanie pracy i podział obowiązków, generowanie pomysłów, podejmowanie decyzji i wyciąganie wniosków; • dyskusje na zgłoszone przez uczniów tematy, przeprowadzone podczas godziny wychowawczej; • „burze mózgów” organizowane w klasie w trakcie godziny wychowawczej – uczniowie rozpatrują problem, notując spostrzeżenia każdego z nich; • rozwiązywanie problemów w grupach – nauczyciel przedstawia uczniom problem, na który znajdują rozwiązanie podzielone na etapy, poszczególne rozwiązania są prezentowane całej klasie; • organizacja konkursu krasomówczego dla uczniów szkoły.			
3. Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia i patrzenia na problem z wielu możliwych perspektyw.				

1. Kształtowanie asertywnych postaw wobec niepożądanych zjawisk.	- e-lekcja, - godziny wychowawcze; - zewnętrzne propozycje programu profilaktycznego (MEN).	Wychowawca Pedagog Psycholog	Wg. planu pracy wychowawczo – profilaktycznej klasy	Uczniowie
1. Kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.	Przykłady: - wychowawca/ psycholog szkolny prowadzi lekcję na temat asertywności i właściwego formułowania i obrony swojego zdania i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Asertywność - sposób na życie” (dedykowanej uczniom SPP); - lekcje wychowawcze poświęcone sposobom wyrażania skrajnych uczuć w akceptowalny społecznie sposób – zajęcia prowadzone przez wykwalifikowanego w temacie psychologa/ pedagoga szkolnego (proponowana forma: dramy); - wykorzystanie zatwierdzonego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej profilaktycznego programu „Jak żyć z ludźmi?”.			
	Przykłady: lekcje wychowawcze dotyczące grup środków spożywczych przewidzianych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. wyjaśniające korzyści, które płyną z odżywiania się w zdrowy sposób; połączone działania na lekcjach przyrody/biologii oraz wychowania fizycznego, uświadamiające uczniom codzienne wymagania kaloryczne organizmu – przygotowanie zbilansowanej diety oraz planu aktywności fizycznej na tydzień; organizacja konkursu uczniowskiego na najlepszy plakat informujący o zasadach zdrowego odżywiania; umożliwienie uczniom dostępu do wody pitnej w czasie zajęć edukacyjnych; udział w zawodach biegowych organizowanych w pobliżu placówki, poprzedzony przygotowaniem do startu; organizacja warsztatów relaksacyjnych połączonych z zajęciami nt. stresu.			
	- projekcje filmów.			Uczniowie
Przykłady: projekcja filmu dokumentalnego wśród uczniów od 12 roku życia <i>Dzieci z Leningradzkiego</i> ukazującego dramatyczną				

	sytuację bohaterów filmu oraz spustoszenie jakie wyrządzają w ich organizmach uzależnienia; • projekcja, wśród uczniów od 13 roku życia, filmu Morgana Spurlocka – <i>Super Size Me</i>, w celu uświadomienia niebezpieczeństwa płynącego z prowadzenia niezdrowego trybu życia; • projekcja filmu dokumentalnego wśród uczniów <i>Murderball – gra o życie</i>, który jest opowieścią o ludziach pełnych pasji, determinacji i wewnętrznej siły.			
	- zaangażowanie uczniów w projekty o tematyce zdrowotnej.	Nauczyciel przyrody/biologii Nauczyciel WF Wychowawcy	Wg. planu pracy wychowawczo – profilaktycznej klasy Wg. planu pracy szkoły	Uczniowie
	Przykłady: • organizacja konkursu na najlepszy projekt plastyczny w tematyce profilaktyki antyalkoholowej/ antynarkotykowej etc.; • organizacja obchodów Dnia Ziemi; • budowa reprezentacji szkolnej w różne dyscypliny sportowe; • organizacja dodatkowych zajęć wychowania fizycznego z nietypowych dyscyplin sportowych, celem tworzenia możliwości uczniom odnalezienia pasji sportowej.			
	- uświadamianie uczniom problemu związanego z chorobą AIDS i innymi chorobami cywilizacyjnymi.	Specjalista ds. chorób cywilizacyjnych Wychowawca	Wg. planu pracy wych-prof. klasy Wg. planu pracy szkoły	Uczniowie
	Przykłady: • lekcje wychowawcze dotyczące tematyki chorób cywilizacyjnych; • projekcje filmów o tematyce związanej z chorobami przenoszonymi drogą płciową; • zaproszenie ekspertów, którzy opowiedzą o chorobach cywilizacyjnych i odpowiedzą na pytania uczniów z tego zakresu.			
	- promocja zdrowego i aktywnego trybu życia we wsparciu rozpoznawanych sportowców, podróżników itp.	Nauczyciele WF	Wg planu innowacji	Uczniowie
	Przykłady:			

	• organizacja spotkania z absolwentami szkoły, którzy osiągnęli sukcesy w sporcie;• prelekcje podróżników na temat ich osiągnięć i sposobu w jaki osiągnęli zamierzony cel.

Działalność profilaktyczna

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca	Typ profilaktyki
1. Realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców / opiekunów prawnych programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.	- wspieranie uczniów ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym.	Pedagog Psycholog Dyrektor Wszyscy nauczyciele	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Rodzice / opiekunowie prawni, uczniowie	selektywna
	Przykłady: • prowadzenie działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej; • indywidualne rozmowy z uczniami na temat właściwych postaw wobec niebezpiecznych środków. Zapewnienie uczniowi zaufanego miejsca, do którego może zgłosić się o pomoc; • angażowanie uczniów w kółka zainteresowań, rozwój sprawności fizycznej na dodatkowych zajęciach; • zachęcenie ucznia do zapoznania się z literaturą bliską jego zainteresowaniom.				
	- pomoc uczniom z rozpoznanymi wczesnymi objawami używania środków psychoaktywnych.	Pedagog Psycholog Wszyscy nauczyciele	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie	wskazująca
Przykłady: • zapewnienie uczniowi wewnątrzszkolnego indywidualnego opiekuna, który wzbudza zaufanie wśród podopiecznych szkoły; • konsultacja problemu z rodzicami / opiekunami prawnymi ucznia. Przedstawienie możliwych miejsc, w których mogą szukać pomocy; • angażowanie ucznia w działalność pozalekcyjną; • konsultacje ze specjalistyczną poradnią ds. uzależnień.					

	- wspieranie miejsc o zwiększonym narażeniu na kontakt z niebezpiecznymi środkami, w szczególności miejsc gdzie organizowane są spotkania młodzieży szkolnej.	Pedagog Psycholog Dyrektor Wszyscy nauczyciele	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Uczniowie	selektywna
Przykłady: • kontakt z właścicielem klubu czy dyskoteki, w której organizowana jest reklamowana w szkole impreza. Zapewnienie możliwego wsparcia w przeciwdziałaniu możliwego kontaktu z niebezpiecznymi substancjami; • informowanie policji o ewentualnych przypadkach pojawienia się niebezpiecznych substancji w trakcie imprezy.					
	- zapewnienie wsparcia rodzinom uczniów, którzy mają problem z używaniem substancji psychoaktywnych.	Pedagog Psycholog Dyrektor Wszyscy nauczyciele	Wg planu pracy szkoły Wg. planu pracy pedagoga i psychologa	Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie	wskazująca
Przykłady: • prowadzenie działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej; • zapewnienie możliwości konsultacji z psychologiem szkolnym; • organizacja spotkań rodziców / opiekunów prawnych z uczniem oraz specjalistą z poradni ds. uzależnień.					
	- zapewnienie dostępności pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom szkoły.	Psycholog Pedagog Wychowawca	Wg planu pracy pedagoga i psychologa	Uczniowie	uniwersalna
Przykłady: • ustalenie dyżuru psychologa szkolnego, w czasie którego wspiera rozwiązywanie problemów natury					

	psychologicznej występujących wśród uczniów; • upublicznienie danych dotyczących dostępności psychologa/pedagoga szkolnego oraz możliwych dostępnych terminów przyjęć uczniów przez tych specjalistów, zarówno zatrudnionych w szkole jak i w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; • budowanie zaufania do psychologa szkolnego podczas godzin wychowawczych – zapraszanie psychologa na zajęcia, prezentacja interesującego uczniów tematu.				
1. Przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspokajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej.	- rozszerzenie oferty pozalekcyjnych zajęć sportowych i kulturalnych.	Psycholog Pedagog Wychowawca Nauczyciele WF	Wg planu pracy pedagoga i psychologa	Uczniowie	uniwersalna
	Przykłady: • organizacja zajęć pływackich na najbliższym dostępnym basenie; • uformowanie szkolnych drużyn w różne dyscypliny sportowe, reprezentujących szkołę na zawodach; • umożliwienie uczniom nauki gry w szachy, brydż sportowy; • utworzenie kółka teatralnego; • wybór uczniów do udziału w konkursach recytatorskich; • organizacja muzycznego zespołu szkolnego; • utworzenie kółka turystycznego.				
	- poszerzanie horyzontów uczniów przez prezentację osiągnięć i sukcesów znanych ludzi.	Nauczyciele WF Wychowawcy	Wg. planu pracy klasy Wg. planu innowacji	Uczniowie	uniwersalna
	Przykłady: • wyświetlanie cyklu dokumentów telewizji Discovery – „Himalaiści”. • organizacja spotkań z interesującymi ludźmi, podróżnikami. • wyświetlenie filmu „Mój biegun”. • zapoznanie uczniów z osiągnięciami Jana Doby. • zachęcanie uczniów do zapoznawania się z literaturą opisującą osiągnięcia polskich podróżników.				

	przygotowanie przez uczniów prezentacji dotyczącej wybitnych polskich sportowców takich jak np. Robert Lewandowski, Marcin Gortat, Robert Korzeniowski, Mateusz Kusznierewicz, Jagna Marczułajtis, Kamila Skolimowska				
1. Kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków i substancji przez uczniów i wychowanków, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych.	- informowanie uczniów o ryzyku związanym z zażywaniem środków psychoaktywnych.	Psycholog Pedagog Wychowawca	Wg planu pracy pedagoga i psychologa	Uczniowie	uniwersalna
	Przykłady: - przygotowanie spotkania z uczniami, lekcji wychowawczej informującej o zagrożeniach płynących z przyjmowania środków psychoaktywnych; - organizacja prelekcji dotyczącej niebezpieczeństwa związanego z przyjmowaniem środków zastępczych (dopalaczy); - indywidualne spotkania ze specjalistami z uczniami, u których zidentyfikowano problem przyjmowania środków psychoaktywnych.				
	- kształtowanie postaw i metod sprzeciwiania się sytuacjom stwarzającym zagrożenie.	Psycholog Pedagog Wychowawca	Wg planu pracy pedagoga i psychologa	Uczniowie	uniwersalna
	Przykłady: - prowadzenie zajęć wychowawczych z odgrywaniem scenek z możliwymi sytuacjami stanowiącymi zagrożenie; - udział uczniów w lekcjach z wyświetlanym materiałem dotyczącym niebezpiecznych substancji i sytuacji, które mogą być ryzykowne; - ćwiczenie asertywności na godzinie wychowawczej.				
	- określenie jasno sprecyzowanych zasad obowiązujących w szkole, zapoznanie z nimi uczniów.	Psycholog Pedagog Wychowawca	Wg planu pracy pedagoga i psychologa	Uczniowie	uniwersalna

	Przykłady: • przedstawienie reguł obowiązujących w szkole na godzinie wychowawczej na początku roku szkolnego; • ustalenie zasad Nauczyciel-Uczeń we współpracy z uczniami; • przedstawienie uczniom na godzinie wychowawczej ich praw i obowiązków wynikających ze Statutu szkoły.				
	- zapoznanie uczniów z obowiązującym prawem dotyczącym przeciwdziałania narkomanii.	Psycholog Pedagog Wychowawca Specjaliści z poradni uzależnień	Wg planu pracy pedagog i psychologa	Uczniowie	uniwersalna
	Przykłady: • lekcja wychowawcza informująca o konsekwencjach prawnych posiadania i używania środków psychoaktywnych; • organizacja prelekcji z policją, przedstawiającej obowiązujące prawo i konsekwencje posiadania i używania środków psychoaktywnych.				
	- umacnianie w uczniach przekonania o wartości zdrowia.	Psycholog Pedagog Wychowawca Nauczyciele	Wg planu pracy pedagog i psychologa	Uczniowie	uniwersalna
	Przykłady: • umożliwienie uczniom dostępu do wody pitnej w czasie zajęć edukacyjnych; • lekcje wychowawcze dotyczące grup środków spożywczych przewidzianych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. wyjaśniające korzyści, które płyną z odżywiania się w zdrowy sposób; • organizacja konkursu uczniowskiego na najlepszy plakat informujący o zasadach zdrowego odżywiania; • połączone działania na lekcjach biologii oraz wychowania fizycznego, uświadamiające uczniom codzienne wymagania kaloryczne organizmu – przygotowanie zbilansowanej diety oraz planu aktywności fizycznej na tydzień; • udział w zawodach biegowych organizowanych w pobliżu szkoły, poprzedzony przygotowaniem do startu.				

1. Doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych.	- wdrożenie i opanowanie programów i procedur przez Radę Pedagogiczną.	Koordynator WND Dyrektor szkoły	Wg. planu doskonalenia WDN	Nauczyciele i wychowawcy	uniwersalna
	Przykłady: doskonalenie kompetencji nauczycieli doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej poprzez udział w szkoleniu				
1. Włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków i substancji o których mowa we wstępie do dokumentu.	- wprowadzenie do indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego elementów terapii wychodzenia z uzależnień.	Zespół wspierający Pedagog Psycholog	Wg planu pracy pedagog i psychologa Wg. planu pracy zespołu wspierającego	Uczniowie	wskazująca
	Przykłady: - uzupełnienie programu edukacyjno-terapeutycznego o wizyty w grupach wsparcia w pobliskich ośrodkach walki z uzależnieniami. - spotkania ucznia z pracownikami fundacji MONAR Opole				
	- angażowanie uczniów w zajęcia pozalekcyjne – zarówno sportowe jak i kulturalne.	Zespół wspierający Pedagog Psycholog	Wg planu pracy pedagog i psychologa Wg. planu pracy zespołu wspierającego	Uczniowie	wskazująca
	Przykłady: - wskazywanie uczniom możliwości rozwoju ich pasji bądź wsparcie w ich odnajdywaniu; - socjalizacja ucznia przez pracę w grupie w ramach kółek zainteresowań; - zorientowanie ucznia na sukces w danej dziedzinie sportowej; - przedstawienie uczniowi działań podejmowanych w ramach kółek zainteresowań – przedstawienie szerokiego wachlarza możliwości.				
	- angażowanie rodziców / opiekunów prawnych uczniów w	Zespół wspierający	Wg planu pracy pedagog i psychologa	Rodzice / opiekunowie	wskazująca

	profilaktykę antynarkotykową.	Pedagog Psycholog	Wg. planu pracy zespołu wspierającego	uczniów	
Przykłady: • spotkania rodziców / opiekunów prawnych z psychologiem szkolnym, na których przedstawione zostają zagrożenia związane ze stosowaniem środków psychoaktywnych oraz metody walki z uzależnieniem; • spotkania rodziców / opiekunów prawnych z ekspertami z lokalnej instytucji ds. przeciwdziałania narkomanii i uzależnieniom; • wskazanie lub udostępnienie rodzicom / opiekunom prawnym literatury, zwiększającej ich kwalifikacje radzenia sobie z zaistniałym problemem.					

